

**T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET
EŞİTLİĞİNE DAİR GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

YETER AKBULUT UZUN

Niğde

Ağustos, 2020

**T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET
EŞİTLİĞİNE DAİR GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YETER AKBULUT UZUN

Danışman: Doç. Dr. Recep ÖZKAN

Niğde

Ağustos, 2020

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum 'Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşleri' başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiği ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

18/08/2020

YETER AKBULUT UZUN

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNE DAİR GÖRÜŞLERİ

AKBULUT UZUN, Yeter

Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Recep ÖZKAN

Ağustos 2020, 80 sayfa

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşlerinin çeşitli değişkenler (cinsiyet, yaş, medeni durum, evlilik süresi, çocuk durumları, öğrenim görülen sınıf, öğrenim görülen bölüm) açısından belirlenmesidir.

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeline yer verilmiştir. Araştırmanın evrenini, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında devlet üniversitelerinde öğrenim görmekte olan lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ndeki birinci ve son sınıflarda öğrenim görmekte olan 295 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcıların 231'i kadın, 64'ü ise erkektir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği (TCEÖ) kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde ise Kolmogorov-Smirnov testi, yüzde, sayı, ortalama, standart sapma, sıra ortalaması, Kruskal Wallis-H testi, Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin TCEÖ'den aldıkları puan ortalamasının 25.09 ± 8.26 (min. 13 – max. 61) olduğu saptanmıştır. Bu durum katılımcıların toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda genel anlamda eşitlikçi tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Cinsiyet değişkeni ile TCEÖ puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). TCEÖ puan ortalaması ile medeni durum, evlilik süresi, çocuk durumu, yaş, öğrenim görülen sınıf ve bölüm değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > 0.05$).

Anahtar Sözcükler: erkek, eşitlik, kadın, toplumsal cinsiyet, üniversite öğrencileri

ABSTRACT

THE VIEWS OF UNIVERSITY STUDENTS TOWARDS SOCIAL GENDER EQUALITY

AKBULUT UZUN, Yeter

Curriculum and Instruction

Thesis Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Recep ÖZKAN

August 2020, 80 pages

The aim of this study is to determine the opinions of university students on gender equality in terms of various variables (gender, age, marital status, marriage duration, child status, class, department).

In the study, scanning model, which is one of the quantitative research methods, has been used. The universe of the study consists of undergraduate students studying at public universities in the 2019-2020 academic year. The sample of the study consists of 295 students studying in the first and last grades of Niğde Ömer Halisdemir University Education Faculty in the 2019-2020 academic year. 231 of the participants are women and 64 of them are men. Social Gender Equality Scale has been used as a data collection tool in the study. In the statistical analysis of the data, Kolmogorov-Smirnov test, number, percentage, average, standard deviation, average rank, Kruskal Wallis-H test, Mann Whitney U test have been used. It has been determined that the average score of the university students participating in the study from the Social Gender Equality Scale is 25.09 ± 8.26 (min. 13 – max. 61). This shows that the participants have an egalitarian attitude towards gender equality in general. It has been identified that the difference between gender variable and Social Gender Equality Scale mean score is statistically significant ($p < 0.05$). It has not been able to be found that there is a statistically meaningful difference between the mean scores of Social Gender Equality Scale and marital status, marriage duration, child status, age, class and department ($p > 0.05$).

Key words: equality, man, social gender, woman, university students

ÖN SÖZ

Bu yüksek lisans tezinde üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesindeki destek ve katkılarından dolayı danışmanım sayın Doç. Dr. Recep ÖZKAN'a teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans eğitimi konusunda beni her zaman cesaretlendiren, destekleyen, yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen annem Havva AKBULUT, abim Uğur AKBULUT, ablalarım Hatice ÖZKAN, Elif AKBULUT KALEM ve Nagihan AKBULUT'a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca hayatımın her alanında olduğu gibi, tez çalışmamı hazırlarken de her aşamada bana yardımcı olan ve sürekli beni destekleyen değerli eşim Oktay UZUN'a sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
EKLER LİSTESİ.....	xii

GİRİŞ

I. BÖLÜM

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	10
1.5. Varsayımlar.....	11
1.6. Tanımlar.....	11

II. BÖLÜM

İLGİLİ ALAN YAZIN

2.1. Toplumsal Cinsiyetle İlgili Kavramların Alan Yazındaki Tanımları.....	13
2.1.1. Cinsiyet.....	13
2.1.2. Toplumsal Cinsiyet.....	13
2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Kalıp Yargıları.....	15
2.1.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği - Ayrımcılığı.....	16
2.1.5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği.....	18

2.2. Toplumsal Cinsiyet Alanında Yürütülen Çalışmalar.....	19

III. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	25
3.2. Evren ve Örneklem.....	25
3.3. Verilerin Toplanması.....	29
3.4. Verilerin Analiz Edilmesi.....	31

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği Önermelerine Katılım Durumları.....	32
4.2. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği Puan Ortalaması.....	38
4.3. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği Puan Ortalaması ile Sınıf Değişkeninin Karşılaştırılması.....	39
4.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği Puan Ortalaması ile Cinsiyet Değişkeninin Karşılaştırılması.....	41
4.5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği Puan Ortalaması ile Yaş Değişkeninin Karşılaştırılması.....	42
4.6. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği Puan Ortalaması ile Medeni Durum Değişkeninin Karşılaştırılması.....	44
4.7. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği Puan Ortalaması ile Evlilik Süresi Değişkeninin Karşılaştırılması.....	45
4.8. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği Puan Ortalaması ile Çocuk Durumu Değişkeninin Karşılaştırılması.....	46
4.9. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği Puan Ortalaması ile Bölüm Değişkeninin Karşılaştırılması.....	47

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar.....	49

5.2. Öneriler.....	51
5.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler.....	51
5.2.2. Genel Öneriler.....	51
KAYNAKÇA.....	53
EKLER.....	59

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğrencilerin buldukları sınıflara göre dağılımı.....	26
Tablo 2. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı.....	26
Tablo 3. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarına göre dağılımı.....	27
Tablo 4. Araştırmaya katılan öğrencilerin medeni durumlarına göre dağılımı.....	27
Tablo 5. Araştırmaya katılan evli öğrencilerin evlilik süresine göre dağılımı.....	27
Tablo 6. Araştırmaya katılan öğrencilerin çocuk durumlarına göre dağılımı.....	28
Tablo 7. Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları bölümlere göre dağılımı.....	28
Tablo 8. Toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeği, alt boyutları, maddeleri ve özellikleri.....	29
Tablo 9. TCEÖ alt boyutlarına ait normal dağılım testi sonuçları, basıklık ile çarpıklık değerleri.....	31
Tablo 10. Araştırmaya katılan öğrencilerin TCEÖ önermelerine katılma durumları.....	32
Tablo 11. Katılımcıların TCEÖ'nün alt boyutlarından aldıkları puan ortalaması.....	38
Tablo 12. Katılımcıların buldukları sınıflara göre TCEÖ'den aldıkları puanların Mann Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	39

Tablo 13. Katılımcıların cinsiyetlerine göre TCEÖ'den aldıkları puanların Mann Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	41
Tablo 14. Katılımcıların yaş değişkenine göre TCEÖ'den aldıkları puanların Kruskal Wallis testi ile karşılaştırılması.....	42
Tablo 15. Katılımcıların medeni durumlarına göre TCEÖ'den aldıkları puanların Mann Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	44
Tablo 16. Katılımcıların evlilik sürelerine göre TCEÖ'den aldıkları puanların Kruskal Wallis testi ile karşılaştırılması.....	45
Tablo 17. Katılımcıların çocuk durumlarına göre TCEÖ'den aldıkları puanların Mann Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	46
Tablo 18. Katılımcıların okudukları bölümlere göre TCEÖ'den aldıkları puanların Kruskal Wallis testi ile karşılaştırılması.....	47

KISALTMALAR LİSTESİ

- TCEÖ : Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği
- TEPAV : Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
- TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu
- TNSA : Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
- YÖK : Yüksek Öğretim Kurulu
- TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi
- TCCB : Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı
- TDK : Türk Dil Kurumu

EÜGA : Erkeği Üstün Gören Anlayış

KEBKA : Kadını Erkeğe Bağımlı Kılan Anlayış

PDR : Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

EKLER LİSTESİ

EK-1. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği

EK-2. Araştırma İzni

EK-3. TCEÖ Kullanma İzni

EK-4. Özgeçmiş

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Biyolojik olarak tanımlanan erkek veya kadın olma durumu (cinsiyet), toplumsal olarak belirlenen erkeklik ve kadınlık durumundan (toplumsal cinsiyet) farklıdır. *Cinsiyet (sex)* kavramı, kadın veya erkek olmanın biyolojik tarafını ifade eder ve buna bağlı olarak belirlenen demografik bir kategoridir. Ancak bu terim, toplumsal çevre noktasında ele alındığında toplumsal cinsiyet kimliğine bürünmektedir. *Toplumsal cinsiyet (gender)* kavramı ise, genel olarak doğuştan sahip olunan özelliklerden ziyade kadınlığa ya da erkekliğe, toplumun ve kültürün yüklediği manâları ve beklentileri ifade etmektedir (Çeçen, 2015: 1). Aynı zamanda bu kavram kültürel bir yapıyı karşılamakta ve çoğunlukla bireyin biyolojik yapısı ile ilişkili olan psikolojik özellikleri de kapsamaktadır. Yani “toplumsal cinsiyet, bireyi kadınsı ya da erkeksi olarak kategorize eden psikososyal özelliklerdir” (Rice; akt. Çelikkaleli ve Avcı, 2016: 104). Toplumsal cinsiyet algısı, toplumun en küçük birimi olan aileden, ailedeki bireylerin öğrenim, çalışma, sosyal ve ekonomik durumlarından, bireyin akran çevresinden, okul, kitle iletişim araçlarından vb. etkilenecek şekilde almaktadır. Bu gibi etkenler kadının veya erkeğin cinsiyete olan bakış açısını ve tutumunu etkileyebilmektedir. Bu etki iki cinsiyet arasında olumsuz sonuçlara sebebiyet vermektedir (Aydın ve Duğan, 2018: 90).

İçinde yaşanılan toplum tarafından şekillendirilen toplumsal roller, bu toplumda var olan bireylerin neyi yapıp yapamayacaklarına karar vermelerinde büyük bir öneme sahiptir. Aynı zamanda toplum, kadına ve erkeğe uygun olan mesleklere, her iki cinsiyete yönelik giyilmesi gereken kıyafetlere, uygun hal ve davranışlara ve bireylerin kişilik özelliklerine de biçim verebilmektedir. Bu durum, bireylerin bebeklik dönemlerine kadar uzanmaktadır. Örneğin; toplumdaki genel görüşe göre erkek bebekler mavi renkle, kız bebekler ise pembe renkle bağdaştırılmıştır ve kıyafet seçimleri de ona uygun olmaktadır. Erkek çocukların oyuncak araba, silah vb. nesnelere oynamaları doğal karşılanırken; kız çocuklardan oyuncak mutfak eşyaları ya da bebeklerle oynamaları beklenmektedir. Bu

doğrultuda, toplum tarafından oluşturulan bu roller, toplumsal cinsiyet rolleri kavramını doğurmuş ve bu durum erkek ve kadınlar için farklı sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Bu noktada kadının ya da erkeğin toplum içindeki hakları, sahip oldukları sorumlulukları ve görevleri, maddi veya manevi her türden üretimdeki yerleri ve hatta kişilik özelliklerine dâhil edilebilen her unsur toplumsal cinsiyete göre şekillenmektedir (Helvacıoğlu, 1996).

Toplumdaki görev ve sorumluluk alanlarının bu rollere göre biçim almasının yanı sıra, bu roller eşliğinde bir cinsiyet diğerine göre daha üstün görülürken, diğer cinsiyetteki bireylerin yetenekleri ve kapasiteleri sahip oldukları cinsiyetten ötürü kısıtlanmış ve bireyler, toplum tarafından dışlanmaya maruz bırakılmıştır (Özpinar, 2015: 437). Aynı şekilde bu durum, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ortaya çıkarmış ve büyük oranda kadının aleyhine yönelik durumlara sebep olmuştur (Köken Durgun, Cambaz Ulaş, 2019 ve Yıldırım, 2016; akt. Karasu, 2019: 1).

Toplumsal cinsiyetle ilgili kavramlar gözden geçirildiğinde geçmişten bu yana toplum içerisinde kadına ve erkeğe yönelik bir takım kalıplaşmış ön yargılar ve yakıştırmalar da göze çarpmaktadır. Kadın ve erkeğin toplumdaki yerleri ve iş bölümleri bu durumdan etkilenmiştir. Genel olarak erkeklerden, kavgacı, aktif, saldırgan, rasyonel, politikacı, güreşçi, kamyon şoförü, yönetici, komando askeri vb. olmaları beklenirken; kadınlardan öğretmen, ebe, hemşire, terzi, çocukları seven, merhametli, yardımsever, duygusal vb. olmaları beklenmektedir. Erkeklerin, ev dışında çalışıp para kazanma işi ile meşgul olması gerekirken; kadınların ev işleriyle ve çocuklarıyla ilgilenmesi gerekmektedir. Toplum tarafından biçilen bu roller incelendiğinde kadınlara yönelik pasiflik, sakınma, korunma, merhamet gösterme, duygusal olma gibi özellikler göze çarpmaktadır. İçinde yaşadığımız toplumun genel olarak erkeklerden beklentisi, erkeklerin kamusal alanda ön plana çıkması ve akılcılığı daima elinde tutmasıdır. Bu durum erkeğin toplum içinde duygusal bir davranış sergilemesini yadırgamakta; bu sebeple bir babanın başkalarının önünde kendi çocuğunu sevmesi bile tuhaf görülebilmektedir. Bunun aksine kadınlardan beklenen, duygulu ve zarif olmaları, yaşam alanlarının sınırlarını evleri, eşleri ve çocukları ile belirlemeleridir. Bu sebeple kadının ev ve iş ikilemini sürekli sırtında taşıması gerekmektedir (Gümüšoğlu, 2008: 40).

Geçmişten bugüne kadar, sosyal ortamın etkisiyle şekillenmekte olan kadınlık ve erkeklik kavramı, toplumdan topluma farklı algılanmış ve belli bir cinsiyet için olumsuz tutumlara yol açmış, onların toplumdan uzaklaşmasına sebep olmuştur. Bu durumdan çoğunlukla olumsuz etkilenen taraf kadınlar olmuştur. Aynı zamanda toplumsal cinsiyet rolleri ve buna bağlı olarak oluşan kalıp yargılar, atasözleri, deyimler, ders kitapları, medyada sunulan programlar, diziler, filmler vb. toplumun büyük bir kesimine hitap eden yollarla da desteklenmiş ve bir sonraki nesile de aktarılmıştır. Bu doğrultuda, kadın-erkek arasındaki roller belirginleşmiş ve kadın ve erkek arasındaki uçurum her geçen gün artmaya devam etmiştir. Örneğin; okullarda kullanılan bazı ders kitaplarında kadını edilgen erkeği etkin kılan örneklere rastlanabilmektedir. Bu kitaplarda kadın, genel olarak mutfakta masa kurarken, temizlik yaparken, kız çocukları evde kalıp annelerine yardım ederken; erkekler, çoğunlukla meslekleri ile ve dışarıdaki işlerle meşgul olurken tasvir edilmektedir. Televizyonda yayınlanan dizilerde kadınlar, yine ev içinde, erkekler ise dışarıda; kadınlar “güzel, çekici, bakımlı, çilekeş, fedakâr” rollerle; erkekler ise “sert, yiğit, cesur” rollerle şiddete meyilli olan ya da şiddete başvuran bireyler olarak resmedilmektedir (Saygılıgil, 2016: 164).

Kadın-erkek eşitliği konusundaki boşluğu artıran bir diğer nokta da toplumun atasözleri ve deyimleri ve bunlardan çıkan manâlar olmuştur. “*Saçı uzun akli kısa*” deyimini kadının zihinsel olarak yetersizliğini iddia eden, “*Oğlan doğuran övünsün kız doğuran dövünsün*” atasözü erkek çocuğun tercih edildiğini gösteren, “*Kızı gönlüne bırakırsan ya davulcuya kaçar ya da zurnacıya*” atasözü ise kadınların, eş seçiminde bile tek başlarına karar verme yetisine sahip olmadıklarını iddia eden sözlerdir (Yiğitoğlu ve Yalçinkaya, 2016: 1666-1667). Aynı zamanda “*Kızını dövmeyen dizini döver*”, “*Kızın var mı derdin var*”, “*On beşinde kız ya erde gerek ya yerde*”, “*eksik etek*”, “*Kadının yüzünün karası, erkeğin elinin kınası*” gibi kadını toplumdan uzaklaştıran ve daha çok erkekleri yücelten birçok atasözü ve deyim bulunmaktadır. Bu şekilde cinsiyet rolleri, toplumda olumsuz anlamda belirgin bir hal alarak kadın ve erkek eşitliğinde uçurumun artmasına neden olmuştur.

Gelişmeyi amaç edinen ve her alanda lider olmak isteyen toplumlar için eşitlik konusu oldukça önemlidir. Çünkü toplum, var olabilmesi için içinde barındırdığı her bir

bireyin gücüne ihtiyaç duymaktadır. Kadının ve erkeğin her alandaki çalışmaları sağlıklı bir toplum için büyük önem arz etmektedir. Ancak toplum tarafından kadına ve erkeğe biçilen roller ve kalıp yargılar sebebiyle, kadın ve erkek bireyler, yaşamlarının geri kalanında yaşadıkları topluma, o toplumdaki değerlere, normlara ve inanışlara göre hayatlarını şekillendirmek, toplumda kabul görmek için istenilen biçimde davranmak ve çoğu zaman toplum tarafından çizilen sınırlara göre hareket etmek zorunda kalmaktadırlar. Elbetteki bu hal iki tür arasında anlaşmazlıklara, eşit derecede sunulan imkânlardan faydalanmak adına bir cinsiyetin diğerine göre daha fazla sorunla karşılaşmasına, belirlenen rollerin dışına çıkıldığında toplum tarafından dışlanmasına sebebiyet verebilmektedir.

Bu şekilde iki cinsiyet arasındaki dengeler bozulmakta ve toplumda gruplaşmalar ve çatışmalar baş göstermektedir. Bu rollerden olumsuz olarak etkilenen kesim çoğunlukla kadınlar olmakta ve bu durum onları toplumdan uzaklaştırmaktadır. Bu sebeple kadınlığa ve erkekliğe yüklenen anlamlar ve buna yönelik olan uygulamalar, toplumdaki güç dengelerini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu noktada geçmişten bu yana süregelen toplumsal cinsiyet konusu büyük bir öneme sahiptir.

Bu doğrultuda, gelişmeyi hedefleyen toplumların kadınları pasif gören geleneksel anlayıştan ziyade daha eşitlikçi bir tutum sergilemesi gerekmektedir. Bu durumu sağlamadaki en büyük olanak eğitimden geçmektedir. Çünkü eğitimin ana amaçlarından birisi de toplumların devamı için hâkim olan kültürü yeni nesillere aktarmaktır. Bu sebeple, toplumda eğitim gören, özellikle de lisans düzeyinde eğitim alan bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri konusunda ne düşündükleri oldukça önemlidir. Bu nedenlerden dolayı çalışmada, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet konusundaki görüşlerinin belirlenmesi problem konusu yapılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından belirlenmesidir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorular yanıtlanmaya çalışılmıştır.

1. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşleri, cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşleri, sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşleri, bölüm düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşleri, yaş düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşleri, medeni durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
6. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşleri, evlilik sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?
7. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşleri, çocuk sahibi olma durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Kadın veya erkek olmak, içerisinde biyolojik temeli olan farklılıkları ve yaratılış gereği çeşitli özellikleri barındıran bir durumdur. Kadınlık veya erkeklik durumu ise içinde bulunulan toplum tarafından belirlenen, yaşanan topluma, çevreye, hatta zamana göre değişiklik gösteren bir sosyokültürel olgudur. Toplumsal cinsiyet rolleri, kadının ve erkeğin toplumda varoluşu, çevresinde karşılaştığı olaylara ve durumlara karşı nasıl davranmaları gerektiği, toplumsal yaşama katılım biçimleri ve sıklığı ve meslek seçimleri gibi pek çok duruma biçim vermektedir. Tüm bu beklentiler, kendi içinde eşitsizlikleri de barındırmaktadır (Ecevit, 2003: 83). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, “kadınların medeni yaşam, siyasi, ekonomik hayat, sosyal ve kültürel alanlardaki temel hak ve özgürlüklerinin tanınmasına, kullanılmasına ve bu hak ve özgürlüklerden faydalanılmasına mani olan veya bunları yok eden, bunu amaç edinen ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayrımı, mahrumiyeti veya kısıtlamayı” ifade etmektedir. Aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadının eğitim-öğretim hayatını, iş hayatına entegre oluşunu, gelirini olumsuz yönde etkileyerek ve kadınlar üzerinde toplumsal baskı yaratarak en başta kadının sağlığı olmak üzere birçok soruna neden olmaktadır (Şimşek,

2011; CEDAW, 2005). Bu bağlamda 2000 yılında Messina, Wish ve Nemes insanların yaşadıkları ruhsal problemlerin her iki cinsten görülme sıklığı üzerinde bir araştırma yürütmüş ve kadınların daha fazla psikolojik destek aldığı için erkeklere oranla daha çok sorunla karşı karşıya kaldığı sonucuna varmışlardır (Messina, Wish ve Nemes, 2000).

Belirli bir cinsiyete yönelik benimsenen bu olumsuz tutum, genellikle kadının aleyhine sonuçlar doğurmuş ve kadınları, sahip olması gereken her türlü hak ve özgürlüklerden istediği gibi yararlanmasında, içinde yaşadığı toplumda bir yer edinmesinde, söz sahibi olmasında, bu toplumdaki tüm imkânlardan eşit derecede faydalanmasında ve istediği makamlara gelebilmesinde bir takım görünür ya da görünmez engellerle karşı karşıya bırakmıştır. Bu durum, kadınlar üzerinde bir stres unsuru olarak kendini göstermekte ve kadınların yaşamlarında olumsuz bir etki bırakmaktadır. Kadının pasif ve güçsüz olduğuna, genellikle evdeki işlerden sorumlu olması gerektiğine yönelik tutum sebebiyle; kadın, eğitim, çalışma, siyasi ve sosyal yaşam alanlarında bir takım olumsuz durumlarla karşılaşabilmektedir. Bu konuda kadınların ekonomiye katılımı, fırsat eşitliği, eğitim olanakları, sağlık ve kadınların siyasal açıdan güçlendirilmesi gibi birtakım kriterleri barındıran Dünya Ekonomik Forumu'nun 2020 Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi'ne göre Türkiye, araştırmaya katılan 153 ülke arasında 130. sırada yer almaktadır. Daha ayrıntılı bakılacak olursa Türkiye, kadınların ekonomiye katılımı ve fırsat eşitliği kategorisinde 136'ncı, işgücüne katılım kategorisinde 135'inci, aynı işte eşit ücrette 106'ncı, eğitim olanaklarına ulaşabilmede 13'üncü, sağlıkta 64'üncü ve siyasi hayatta temsil etmede 109'uncu sırada yer almaktadır (Dünya Ekonomik Forumu [DEF], 2020: 11-13). Raporun bir diğer önemli noktası da dünya genelinde kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasında en az 99.5 yıla ihtiyaç duyulduğu gerçeğidir (DEF, 2020: 6).

Türkiye'de her iki cinsiyetin de aynı derecede faydalanması gereken eğitim, siyaset, çalışma hayatı, sosyal yaşam gibi alanlardaki eşitlik durumu detaylı bir şekilde incelendiğinde ve sayısal veriler gözden geçirildiğinde kadınlar ve erkekler arasında birtakım farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı'nın (TEPAV, 2018) toplumsal cinsiyet eşitliği karnesinde çıkan sonuçlara göre kadın-erkek eşitliğinin en belirgin olarak görüldüğü ilk beş il sırasıyla İstanbul, Rize,

Bursa ve Tunceli; eşitsizliğin en çok görüldüğü iller ise Ağrı, Afyon, Yozgat, Niğde ve Muş'tur (Kavas, 2018: 28). Öncelikle eğitim alanında Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) sunmuş olduğu bilgilere bakılacak olursa Türkiye'de 15 yaş ve üzerinde okumayazması olmayan kadın sayısı 1.872.141 iken; bu sayı erkeklerde 325.116'dır (TÜİK, 2018). Çalışma hayatı ve ekonomik yaşama dair bilgilere bakıldığında işgücüne katılma oranı erkeklerde %72 iken; bu oran kadınlarda %34.4'e kadar düşmüştür (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2019). İşsizlik oranı kadınlarda %16.5 iken; bu oran erkeklerde % 12.4'tür (TÜİK, 2019).

Kadınlara ve erkeklere ait olan işgücü verileri karşılaştırıldığında Türkiye'de çalışan kadın nüfusunun erkek nüfusuna göre oranının düşük oluşu göze çarpmaktadır. Bununla birlikte birincil amacı temel demografik ve sağlık göstergeleriyle ilgili güncel bilgileri paylaşmak olan ve Hacettepe Üniversitesi tarafından yayınlanan rapora göre kadınlara çalışmama nedenlerinin ne olduğu sorulduğunda bu durumun evlilik durumlarına göre değiştiği görülmüş ve hiç evlenmemiş kadınlarda çalışmama sebebi temel olarak öğrenci olmak (%57) iken, evli kadınların temel çalışmama sebepleri arasında da “ev kadını olmak” (%29) ve “çocuk bakımı” (%28) gelmektedir (Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması [TNSA], 2013: 181). Bu veriler doğrultusunda kadınların evdeki sorumluluklarının çalışma hayatında yer edinmesinde bir engel teşkil ettiği görülmektedir.

Kadınlara yönelik olumsuz tutumlar, aynı şekilde onların üst düzey yönetici makamlarına gelmesinde, kamu kurum ve kuruluşlarında sayı olarak erkekler kadar istihdam edilmesinde ve bir siyaset insanı olarak kendini göstermesinde de engel teşkil edebilmektedir. Örneğin; 2018-2019 yılları arasında Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından tutulan kayıtlarda akademik unvanlarına göre kadın ve erkek akademisyenlerin sayıları şu şekildedir. Üniversitelerin akademik kadrolarında 8.356 kadın profesöre karşılık, 18.097 erkek profesör yer almaktadır. Yine aynı yıl elde edilen verilere göre üniversite bünyesinde çalışan kadın doçentlerin sayısı 6.102 iken; erkek doçentlerin sayısı 9.349'dur. Kadın yardımcı doçentlerin sayısı 17.112 iken; erkek yardımcı doçentlerin sayısı 22.352'dir (Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK], 2019). Türkiye'de yer

alan üniversitelerin akademik kadrolarında çalışan toplam akademisyen sayısı erkeklerde 91.834 iken; kadınlarda bu sayı 74.391'e düşmektedir.

Kadınların politik yaşamda temsil etme güçlerine bakıldığında, TBMM (2019) verilerine göre mecliste yer alan 589 milletvekilinden 102'si kadın ve geriye kalan 487'si ise erkektir. Bakanlar kurulunda bulunan kabine üyelerinden 14'ü erkek, 2'si kadındır (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı [TCCB], 2018). 2019 yılında mahalli idarelerin seçilmiş görevlilerine ilişkin bilgiler kontrol edildiğinde toplamda belediye meclislerindeki kadın oranı %3 iken; erkeklerin oranı %97'dir (Kadın Adayları Destekleme Derneği, 2020). Üst ve orta düzey yönetici pozisyonlarındaki bireylerin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında kadınların oranı %16.3 iken; erkeklerin oranı %83.7'dir. Yönetici pozisyonunda çalışan bireylerin yüzdesi kadınlarda %14.8 iken; erkeklerde %85.2'dir (TÜİK, 2018). İstatistiklere göre Türkiye'de hem siyaset alanında hem de yönetici mevkilerine yükselme konusunda kadınlara daha çok fırsat tanınmalı, bunun için gerekli şartlar sağlanmalı ve imkânlar artırılmalıdır.

Türkiye'deki sosyal yaşam, medeni durum, yaşam memnuniyeti ve güven duygusu kadınlar ve erkekler açısından değerlendirildiğinde ise yine bu iki cinsiyete yönelik birtakım farklılıklar görülmektedir. TÜİK'in yayınladığı verilere göre kendini güvende hisseden erkeklerin oranı %62.46 iken; kadınlarda bu oran %44.73'e düşmektedir (TÜİK, 2019). Ayrıca Türkiye'de kadının ortalama evlenme yaşı 26,9 iken; erkeğin ortalama evlenme yaşı 30,3'tür (TÜİK, 2019). Türkiye'deki erkekler çoğunlukla eşlerinden yaşça daha büyüktürler. Kadınların yalnızca %5'i eşlerinden iki yıl veya daha büyüktür. Eşler arasındaki yaş farkının büyük olması ve eğitim düzeyleri arasındaki fark, ilişkideki güç dengelerini etkileyebilmektedir (TNSA, 2018: 185). Çok eşlilik konusu da ayrıca önemli bir konudur ve TNSA'ya göre çok eşliliğin en fazla olduğu bölge (%3 oranla) Güneydoğu Anadolu bölgesidir. Çok eşli birliktelikler Batı'da (%1 oranla) en düşük seviyededir. Aynı zamanda çok eşlilik, eğitim düzeyine ve refah seviyesine göre farklılık da göstermektedir. Eğitimi olmayan kadınların %3'ünden fazlası eşinin başka bir eşi daha olduğunu ifade ederken yüksek eğitim düzeyinde olan kadınlarda bu oran %1'e düşmektedir (TNSA, 2018: 48). TNSA (2018: 184-185) verilerine göre kadınların %9'u erkeklerin eşlerine fiziksel şiddet uygulamasını, kadının yemeği yakması (%1 oranla),

kadının eşine karşılık vermesi (%4 oranla), kadının çocuklarının bakımını ihmal etmesi (%6 oranla), kadının eşinden habersiz dışarı çıkması vb. nedenlerinden en az birinin olduğu durumlar için doğru bulmaktadırlar. Ancak hem kırsal hem de kentsel açıdan bakıldığında kadınlar için çocukların ihmal edilmesi konusu şiddetin doğru bulunmasında en çok dile getirilen durumdur. Tüm bu veriler, kadının toplumda yer edinmesinde oldukça zorluk çektiği ve imkânlardan faydalanmada erkekler kadar fırsat eşitliğine sahip olmadığı gerçeğini göstermektedir.

Toplum içinde kadına yönelik *“kadın, gece geç saatlere kadar dışarıda kalmamalı, ev işlerinden ve çocuklarının bakımından sorumlu olmalı, evdeki işlerinden ötürü çalışma pozisyonlarında daha çok erkeklere yer verilmeli, kadın dediğin duygusal, pasif, korunması gereken bir birey olmalı”* vb. geleneksel roller hem erkekler tarafından hem de kadınların kendileri tarafından desteklenebilmektedir. Örneğin; TNSA'nın yayınladığı (2013: 191) verilere göre kadınların %52'si *“Çocuklarının yaşı küçük olan kadınlar çalışmamalıdır”*, %73'ü ise *“Kadınlar evlendiklerinde bakire olmalıdır.”* önermelerini kabul etmiş ve bir şekilde toplumun onlar için biçtiği rolleri benimsediklerini göstermişlerdir.

Tüm bu veriler gözden geçirildiğinde toplumdaki süregelen cinsiyet rolleri sebebiyle kadınlar çoğu zaman kendilerini ifade etmekte geri planda durmuş ve yaşamın her alanında bu rollerden ötürü olumsuz etkilenmiştir. Bu şekilde kadınlara karşı oluşturulan olumsuz tutum, kadınları imkânlardan eşit derecede faydalanmaktan alıkoymakta, kendilerini ifade etmede zorluk çekmelerine neden olmakta, yaşamlarında bir stres unsuru oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu durum, ülkenin kalkınmasında da bir problem teşkil etmektedir. İçinde yaşanılan toplumun var olabilmesi için kadın ve erkek eşitliğinin sağlanmasına, kadınların statülerinin artırılmasına, toplumun kadınlara yönelik beklentilerindeki kısıtlayıcı durumların kaldırılmasına ve kadınların dışlanma korkusunun giderilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeple araştırmanın konusunu oluşturan toplumsal cinsiyet, oldukça önemli bir konudur.

Dökmen (2006) toplumdaki en önemli sorunlardan birisinin toplumsal cinsiyet ayrımcılığı olduğunu belirtmiştir. Dökmen'e göre modern ve demokratik toplum olmanın bir gereği de toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasıdır. Aynı zamanda gittikçe

yaygınlaşan toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ve ayrımcılığın önüne geçebilmek için politikalara yol gösterilip öncülük edilmesi, eğitim kurum ve kuruluşlarındaki toplumsal cinsiyet bilincini yeniden gözden geçirerek genç bireylerin toplumsal cinsiyet tutumlarına ilişkin fikirlerinin ortaya çıkarılması da gerekmektedir (Öngen ve Aytaç, 2013: 5). Bu sebeple, sağlıklı bir şekilde var olmayı hedefleyen toplumlar için toplumsal cinsiyet konusunda eşitlikçi bir tutum sergilenmesi ve buna göre uygulamaların yürütülmesi gerekmektedir. Bu noktada, bir toplumda bulunan eğitim almış bireylerin bu konudaki tutumları ve algısı oldukça önemlidir. Bu amaçla bu çalışma, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumlarını belirlemeye yöneliktir.

Çalışmanın örneklemini oluşturan katılımcılar, üniversitelerin Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerdir. Bu öğrenciler, geleceğin öğretmen adayları oldukları için onların toplumdaki hâkim olan kültürü aktarmada büyük bir sorumlulukları vardır. Toplumsal cinsiyet rolleri konusunda bir rol model olacak gençlerin bu konuda geleneksel anlayıştan uzak, daha eşitlikçi bir tutum sergilemesi gerekmektedir. Bu araştırmanın bulguları, toplumsal cinsiyet rollerine ve kalıp yargılara karşı daha eşitlikçi bir tutum geliştirmede fayda sağlayacak ve bu konuda üniversitelerin atacakları adımlara da katkıda bulunacaktır. Bu araştırmada elde edilen veriler ve bulgular, toplumsal cinsiyete yönelik eşitlikçi bir tutum geliştirmede ve buna yönelik yapılacak uygulamalarda, eğitim programı geliştiren ve hazırlayan kişilere ve sosyoloji alanında çalışan araştırmacılara bilgi sağlayacak ve yeni araştırmalara da öncülük edecektir. Aynı zamanda bu araştırma, ülkenin geleceğini oluşturan bireylerin üniversiteye girdikleri yıl ve üniversiteden mezun oldukları yıl arasındaki değişimlerini de gösterecektir. Bu noktada toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda üniversitelerin kendilerini değerlendirmelerine ve buna göre önlemler almalarına da imkân sağlayacaktır. Bütün bu nedenlerden dolayı araştırma oldukça önemli görülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde birinci ve son sınıfta öğrenim görmekte olan ve

araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden üniversite öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular, üniversite öğrencilerine uygulanacak olan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ölçeğinin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

Aynı zamanda, araştırmaya katılan öğrencilerin ölçekteki maddelere ve demografik bilgilere verdiği verilerden elde edilen bulgular, öğrencilerin verdikleri yanıtların doğruluğu ile sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılacak olan, Gözütok, Toraman ve Erdol (2017: 1048) tarafından geliştirilmiş olan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği'nin (TCEÖ) geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler ise kendilerine ait en doğru bilgileri sunmuşlardır.

Araştırma için belirlenen evren, örneklem ve verileri analiz etmede kullanılan analiz yöntemleri, araştırmanın amacına hizmet edebilecek ve amacını gerçekleştirebilecek özelliktedir.

1.6. Tanımlar

Cinsiyet: “Bu kavram, kadın ya da erkek olmanın biyolojik yönünü anlatmakta ve demografik bilgi sağlamaktadır” (Dökmen, 2010: 20).

Toplumsal Cinsiyet: Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarını ilk olarak birbirinden ayırt eden toplum bilimci Ann Oakley'dir. Oakley, cinsiyeti “sex”, toplumsal cinsiyeti ise “gender” olarak adlandırmıştır. Toplumsal cinsiyet; aileler, toplumlar, kültürler tarafından oluşturulan kadın ve erkeklerden beklenen rolleri ve sorumlulukları ifade etmektedir (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü [UNESCO], 2003).

Toplumsal Cinsiyet Roller: “Toplumun tanımladığı ve bireylerin yerine getirmelerini beklediği cinsiyetle alakalı bir grup beklentidir” (Dökmen, 2010: 29).

Cinsiyet Eşitsizliği – Ayrımcılığı: Bireyin, insan haklarından tamamıyla yararlanmasına mani olan, toplumun biçtiği cinsiyet rollerine ve normlarına bağlı olarak herhangi bir ayrıma, dışlanmaya veya kısıtlanmaya maruz kalmasıdır ve genel olarak bireylere cinsiyetlerinden ötürü toplumda adil olmayan bir şekilde muamele edilmesidir (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği [TMMOB], 2013).

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Kadın ve erkeklerin tüm insan haklarından, ekonomik, sosyal, kültürel ve politik gelişmelerden eşit derecede faydalanmaları ve bu gelişmelere aynı derecede katkıda bulunmalarıdır (UNESCO, 2003).

TCEÖ: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği

BÖLÜM II

İLGİLİ ALAN YAZIN

2.1. Toplumsal Cinsiyetle İlgili Kavramların Alan Yazındaki Tanımları

2.1.1. Cinsiyet

Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet kavramları, birbirlerinden farklı terimleri ifade etmektedir. Bu kavramları birbirinden ayırt eden ilk toplum bilim insanı Ann Oakley'dir. Oakley, biyolojik cinsiyeti (sex) “doğal ve doğuştan kadın veya erkek olmak”, toplumsal cinsiyeti (gender) ise toplumsallaşma sonucu ortaya çıkan “kadınlık veya erkeklik” olarak ifade etmiştir (Oakley,1972; akt. Blackstone: 335). Oakley'den sonra bu konu üzerinde birçok araştırma yapılmış ve cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları, farklı araştırmacılar tarafından yeniden tanımlanmıştır ancak; ne kadar araştırma yapılırsa yapılsın her araştırmada bu kavramların, birbirinden farklı manâları içerisinde barındırdığı üzerinde durulmaktadır.

Türk Dil Kurumu cinsiyet kelimesini, “bireye üreme işinde ayrı bir rol veren ve erkekle dişiyi ayırt ettiren yaratılış özelliği ve eşey” olarak tanımlamaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2019).

Cinsiyet terimi, kadın ve erkek olarak adlandırılan iki cinsiyet arasındaki üreme organları ve fonksiyonları olmak üzere bir takım anatomik, biyolojik ve fizyolojik farklılıkları ifade etmektedir (Cengiz, 2013; Ersoy, 2009 ve Göktaş, 2016; akt. Karasu, 2019: 1).

Lindsey (2015) cinsiyeti, erkekliği ve dişiliği birbirinden ayıran biyolojik özellikleri ifade etmesinin yanı sıra dişi ve erkek olarak kromozom, anatomi ve hormonlardaki farklılıkları içinde bulunduran bir kavram olarak ifade etmiştir.

2.1.2. Toplumsal Cinsiyet

Berktaş'a göre (2011) "toplumsal cinsiyet", biyolojik cinsiyetten farklı olmakla beraber toplumsal ve kültürel olarak belirlenmekte olan, bu sebeple de içeriği, bulunulan yere ve zamana göre değişiklik gösteren 'cinsiyet konumu' veya 'cins kimliği'dir. Toplumsal cinsiyet kavramı, yalnızca cinsiyetler arasındaki farklılığı ifade etmekle kalmaz, aynı zamanda eşitsiz güç ilişkilerini de ifade eder. Toplumdaki bireylerin toplumsal cinsiyet rollerinin biyolojik cinsiyetlerinden farklı şekilde ele alındığı söylene de genel eğilim biyolojik cinsiyete göre değişmektedir. Bu şekilde biyolojik farklılığın gerçek zihinsel ve fiziksel etkileri abartılıp ataerkil sistemin devam etmesi sağlanır ve ev içindeki rol ve görevlerin daha çok kadınlara uygun olduğuna dair bir bilinç geliştirilir (Pilcher ve Whelehan, 2004: 56). Biyolojik cinsiyet, kaynağını doğadan almakta iken, toplumsal cinsiyet, bir toplumsal inşadır; yani kaynağını toplumdaki almaktadır (Erol, 2018: 207).

Bu terimin feminist çalışmalar yürütenler için öneminin artmasının sebebi, onun kadınlar ile erkekler arasında var olan iktidar ilişkilerini anlayıp açıklamaya, eşitsizlikleri sorgulamaya fayda sağlayacak bir terim olarak düşünülmesidir. Bingöl (2014: 108) toplumsal cinsiyeti, "biyolojinin kodladığı maddi bedenlere manevi anlamlar yüklemek, onları kültürel olarak tanımlamak ve ayırmak" olarak açıklamıştır. Bingöl'e göre "toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeği, kadınlık ve erkeklik denen rol ve statüler bütünüyle özdeşleştirmektir". Bu ayırım, kadının aleyhine olan pek çok eşitsizliğin ortaya çıkmasında başrolü oynamaktadır.

Bu tanımların yanı sıra, MacKinnon'a göre kadın ve erkek arasındaki eşitsizlik, bireyin niteliği olarak durağanlaştığı zaman toplumsal cinsiyet şeklini, bireyler arasında bir ilişki olarak hareket ettiği zaman ise cinsellik şeklini alır. Bu yüzden toplumsal cinsiyet, kadınlar ile erkekler arasındaki eşitsizliğin cinselleştirilmesinin katılaşmış halidir (MacKinnon, 1987: 6-7).

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarından oluşan bu ayrım, yaşamın her aşamasında görülmekte ve toplumdaki iş bölümünü de etkilemektedir. Bu konuda Savran, “cinsiyete bağlı iş bölümü ‘toplumsal olan’ tarafından belirlenir; ancak biyoloji bu belirlemenin temelini ve ‘ön koşulunu’ oluşturmaktadır” ifadesinde bulunmuştur (2009: 284). Toplumsal cinsiyet, doğarken edindiğimiz ya da sahip olduğumuz şeyler değil aslında insanoğlunun yaptığı (West ve Zimmerman, 1987: 125) ve uygulayıp yürüttüğü şeylerin bütünüdür (Buttler, 1990). Dolayısıyla bu kavram, toplumsal alanda kurgulanmakta, kültürel olarak değişkenlik göstermekte, politik, sosyal ve ekonomik faaliyetlerle bilinçli bir şekilde inşa edilmektedir (Marshall, 1999; akt. Durgun ve Gök, 2017: 21).

2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Kalıp Yargıları

İnsan, biyolojik olarak dünyaya gelmektedir; ancak bu durum onun toplumsal bir varlık olduğu gerçeğini değiştirememiştir. İçinde bulunduğu toplum, kadın ve erkek cinsiyetine bağlı olarak onlardan farklı beklentilere cevap vermelerini istemiş, kadına ve erkeğe farklı görev ve sorumluluklar yüklemiştir. Bu noktada ortaya çıkan farklı bir kavram, toplumsal cinsiyet rolleri kavramı olmuştur.

Rol, “belli bir toplumsal durumla ilgili gerçek davranış ya da beklenen davranış kalıpları” olarak (Tan, 1979: 158) tanımlanabilmektedir. Spence ise (1985) rolü, “örgütlü sosyal bir yapı içinde bireyin bulunduğu pozisyonu, bu pozisyonla ilgili görevleri, sorumlulukları, ayrıcalıkları ve diğer pozisyonlardaki insanlarla etkileşimi yönlendiren kuralların bütünü” olarak tanımlamıştır (Spence, 1985; akt. Dökmen, 2010: 28-29). Örneğin, çocukluk, annelik, babalık, doktorluk vb. pozisyonlar aslında toplum tarafından biçilen rollerin sadece birkaç tanesidir. Toplumsal cinsiyet rolleri, erkekliğin ve kadınlığın sosyal alanlarda ifade edilidir. Kadına ve erkeğe uygun görülen kişilik özellikleri, davranışları ve eylemleri belirtmekte ve kültürel beklentileri ifade etmektedir. Bu yüzden bir kadına uygun görülen davranışlar kadınsı (feminen), erkeğe uygun olduğu düşünülen davranışlar ise erkeksi (maskülen) davranışlar olarak kategorilenmektedir (Rice, 1996; akt. Dökmen, 2010: 31). Sosyal yapının oluşturmuş olduğu bu roller, her iki cinse de daha doğuştan benimsetilmeye ve kabul ettirilmeye çalışılmaktadır. Sosyalleşme sürecinde kız ve erkek çocuklar, farklı nesnelere, aktiviteleri, oyunları, meslekleri ve hatta

kişilik özelliklerini kendileri için “uygun” veya “uygun olmayan” şeklinde sınıflandırmayı öğrenmektedirler (Dökmen, 2010: 29).

Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinde, kadının içinde bulunduğu toplum tarafından kendisine tayin ettiği dişil özelliklerin; erkeğin de eril özelliklerin gereklerini yerine getirmesi beklenmektedir. Dişil olandan; besleyici, özgeci, şefkat gösteren, bağımlı, her zaman destekleyici, duygusal, sanatsal ve edebi olması beklenirken eril olandan iktidar, güç göstermesi, egemenlik kurması, bağımsız, ben-merkezci, bireyci, rekabetçi, mücadeleci ve pragmatik olması beklenmektedir (Savran ve Demiryontan, 2016: 172-173). Kadınlığa ve erkekliğe yüklenen bu manevi anlamlar toplumdaki dengeyi korumak açısından büyük önem arz etmektedir. Bu sebeple toplumsal cinsiyet rolleri aslında bir örgütlenme şeklidir ve bu rollerin eşit dağıtılmaması, kuralları kimin koyacağını, hangi cinsiyetin diğerini yöneteceğini göstermektedir (Spencer; akt. Kurtuluş, 2019: 11).

Kalıp yargılar, “bir sosyal grubun üyeleri hakkında yaygın bir biçimde paylaşılan genellemelerdir” (Hogg ve Vaughan, 2010: 34). İnsanlar, bireylere karşı edindiği kalıp yargılar doğrultusunda genel olarak belirsiz ve genelleştirilmiş tepkiler vermekte ve bunların doğru olmama ihtimalini dikkate almamaktadır (Dökmen, 2010: 32). Bu şekilde fazla düşünme gerektirmeden edinilmiş kalıp yargıların söz konusu olduğu kategorilerden birisi de elbette cinsiyet üzerine şekillenmiştir. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, toplumun bir grup olarak kadınlardan ve bir grup olarak da erkeklerden göstermelerini beklediği özelliklere denmektedir (Franzoi, 1996; akt. Dökmen, 2010: 32). Örneğin; kadınlar, genel olarak şefkatli, duygusal olarak bilinir ve onlardan buna uygun meslekler seçmeleri beklenirken; erkekler duygusal olarak daha güçlü, cesur ve başarılı olarak betimlenir ve bu yüzden yöneticilik pozisyonları onların kişiliğine daha uygundur.

Sonuç olarak, toplumların devam edebilmesi için toplumsal cinsiyet rollerine ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak, başta yararlı gibi görünen bu olgu, sosyal ilişkiler ve biyolojik farklar açısından düzenlenmek yerine daha çok toplumsallaşmanın verdiği iyi olamayan bir anlayışla sonuçlanmıştır (Marshall, 1999; akt. Durgun ve Gök, 2017). Aynı zamanda, Scott toplumsal cinsiyetin, iktidar ilişkilerini de belirgin kıldığını ifade etmektedir. Ona göre “toplumsal cinsiyet sadece bir alan değildir, aynı zamanda Batı’da Yahudi, Hristiyan ve İslam geleneğinde iktidarın belirgin kılınmasını sağlayan kalıcı ve

tekrar eden bir yöntemdir” (1997: 43). Bütünüyle bir toplum ürünü olan bu rollerin ve yargıların, ortak özelliği ise bireylere ait hak alanlarını ihlal etmesi ve onları sahip oldukları haklardan eşit derecede faydalanmalarından alıkoymasındır.

2.1.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği – Ayrımcılığı

Toplumsal cinsiyetle ilgili kavramlar gözden geçirildiğinde geçmişten bu yana toplum içerisinde kadın ve erkek cinsine yönelik bir takım kalıplaşmış ön yargılar ve yakıştırmalar göze çarpmaktadır. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet rollerinin ve kalıp yargılarının beraberinde getirdiği doğal sonuç ise toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılığı olmuştur. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, genel olarak, tüm alanlarda sunulan her türlü faaliyetlerden, imkânlardan ve hizmetlerden yararlanılmasında karşılaşılan kısıtlamalar, engeller ve alıkoymaları içermektedir. Bu eşitsizliğin yansımalarını ev, eğitim, sağlık, siyaset, iş ve sosyal yaşam gibi alanlarda görmek oldukça mümkündür. Bu eşitsizliğin yanı sıra yürütülen cinsiyet ayrımcılığı ise “bireylere cinsiyetlerinden dolayı toplumda adil olmayan bir şekilde davranılması, kişinin insan haklarından tümüyle yararlanmasına engel olan, sosyal açıdan yapılandırılmış cinsiyet rolleri ve normlarına dayalı olarak herhangi bir ayrıma, dışlanma ya da kısıtlamaya maruz kalmasıdır” (Gender and Reproductive Rights; akt. Demirbilek, 2007: 14).

Cinsiyete dayalı ayrımcılık aile içinde başlamaktadır. Toplumdaki kültürel değerler kız ve erkek çocuklarını farklı yönlendirerek toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kabul eden kadınlar ve erkekler yetiştirmektedir. Toplumun kadın için biçtiği rol ve beklentiler, kadının eğitim-öğretim, evlilik ve iş hayatını etkileyecek konularda karar vermesini ve verdiği bu kararları uygulamasını büyük oranda engellemektedir (Arslan, 2003, Demirbilek, 2007, Eren, 2005, Hablemitoğlu, 2005, Markham, 1999; Sever, 2005; akt. Kahraman, 2010: 30). Toplumsal cinsiyet, kadını kültürel yönden daha az değerli kılmaktadır ve bu da kadının sağlığını olumsuz etkilemektedir (Kitiş ve Bilgici, 2007: 8).

Toplumun kadın ve erkeğe biçtiği rollere yönelik yanlış tutumlarından dolayı kadınlar, hayatlarının çoğu aşamasında erkeklerle karşılaştırıldığında daha çok engel veya sorunla karşılaşmaktadır. Bu konuda 1970’li yıllarda ilk defa başta Amerika olmak üzere batı dünyasında “**cam tavan**” kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Cam tavan sendromu,

kadınların üst düzey örgütsel kademelere gelmesinin önündeki yapay engeller olarak ifade edilmiştir (Yaprak Öğüt ve Aydın; akt. Tan, 2011). Bu kavram, daha sonra Türkiye’de de kullanılmaya başlanmış ve tekrardan tanımlanmıştır. Bu alanda araştırma yapan Tan, (2011) bu kavramı “kadınların çalıştıkları kurum ve kuruluşlarda yükselebilecekleri en yüksek basamağı belirleyen görünmez, cinsiyetçi engellerdir” olarak tanımlamıştır. Örneğin; okullarda erkek yöneticilerin sayı olarak daha ağırlıklı olması, kadın öğretmenlerin evde ilgilenmesi gereken işler ve çocukları bulunması gerekçesiyle yurt içi veya yurt dışı iş gezilerine gönderilmemesi ve hafta sonu para karşılığı yapılan görevlerin çoğunlukla kadın öğretmenlere verilmemesi de bu engellerin doğal bir sonucudur (Tan, 2011).

Kadınların cinsiyet eşitsizliğine dayalı mağduriyetlerine neden olan bir nokta da eğitim alanında ortaya çıkmaktadır. Okula gönderilmeyen kız çocukların erkek çocuklara göre sayısal olarak daha çok olduğu görülmektedir. Kız çocuklar, okula devam etseler bile onlar için sağlanan fiziksel ve psikolojik ortam onların üzerinde bir stres unsuru olarak görülebilir. Tan, (2011) okulda kız çocukları ve kadınlar için oluşturulan psikolojik ve fiziksel ortamı “soğuk iklim” olarak ifade etmiştir. Kadınlar, psikolojik olarak bu ortamda sürekli kontrol altında tutuldukları için stres altında olmaktadır. Sürekli denetim halinde olan kız öğrenciler, dikkatleri üzerlerine çekmekten, soru sormaktan, tartışmalara ve karar verme süreçlerine katılmaktan kaçınmaya çalışırlar (Tan, 2011). Örneğin, erkek öğrencilerin göstermiş olduğu yanlış bir davranış öğretmenler ya da yöneticiler tarafından görmezden gelinirken, kız öğrencilerin yaptıkları olumsuz bir davranış genelde daha büyük tepki çekmektedir.

Bu nedenlerle, kadınların toplumda yer edinmesinde, kendilerini rahatça ifade edebilmesinde ve daha huzurlu yaşamasında zorluk çıkaran birtakım engeller baş gösterebilmektedir. Bunların çoğu ise toplumsal olarak biçilen ve kültürel olarak belirlenen roller ve kalıp yargıların doğurduğu eşitsizlik ve ayrımcılıktan kaynaklanabilmektedir.

2.1.5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Akın (2007: 1) toplumsal cinsiyette eşitliği (gender equality) “fırsatları kullanma, kaynakların ayrılması ve kullanımında, hizmetlere ve sağlanan olanaklara ulaşmada bireylerin cinsiyetleri nedeniyle herhangi bir ayrıma gidilmemesi” olarak tanımlamaktadır. Ülkenin her alanında kalkınmanın ve gelişmenin sağlanması için bir cinsiyeti diğerine üstün gören düşünceden bir an önce vazgeçilmeli ve demokratikleşme sürecinde her bireyin doğuştan sahip olduğu hakları kullanma konusunda özgür bırakılmasına özen gösterilmelidir. Ancak toplumsal bir varlık olan insanın kendini toplumdaki dışlaması mümkün olmamakla birlikte toplumun gerektirdiği gibi düşünmesi de yine bir gerçektir. Bu bağlamda bu araştırma, toplumu oluşturan kadın ve erkek bireylerin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşlerini ve toplum tarafından belirlenen rolleri kabullenmişlik düzeylerini incelemeyi hedeflemektedir.

2.2. Toplumsal Cinsiyet Alanında Yürütülen Çalışmalar (Makale, Kitap ve Tezler)

Toplumsal cinsiyet olgusu, geçmişten bu yana çoğu araştırmanın konusunu oluşturmuş ve hala da oluşturmaya devam etmektedir. Biyolojik kodların haricinde kadınlığa ve erkekliğe yüklenen anlamlar, kadın ve erkeğin toplumdaki konumuna, ev, iş, sosyal yaşamlarına, politikadaki temsil gücüne kadar ulaşmaktadır. Bu durum, çoğu araştırmacının dikkatini çekmiş ve çalışmalarının ana temasını oluşturmuştur.

Baykan, Ener, Seyfeli, Nacar, Çetinkaya, Şafak ve Gölge (2020: 1) Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi birinci sınıf öğrencileri ile toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsiyet ayrımcılığı tutumları üzerinde bir çalışma yürütmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin %62.8’i toplumsal cinsiyet konusunda Türkiye’de eşitsizlik olduğuna inandıklarını belirtmişlerdir. Aynı çalışmada kadın ve erkeklerin sosyal ve iş hayatları, eğitim hakkı ve aralarındaki ilişkiler konusunda erkeklerin kadın öğrencilere göre daha geleneksel tutum benimsedikleri ancak rol dağılımındaki eşitsizlik durumuna kadınların da düşük olmayan oranda katılımının bulunduğu tespit edilmiştir.

Adana, Özvurmaz ve Taşpınar (2020: 116) “Erkek Öğrenci Gözüyle Toplumsal Cinsiyet: Bir Üniversite Örneği” başlıklı çalışmalarında erkek üniversite öğrencilerinin

toplumsal cinsiyet algılarını belirlemek için Aydın'da bir yurttan kalan 267 öğrenci ile beraber çalışmışlardır. Araştırma bulgularında çekirdek ailede büyüyen ve annesi çalışan öğrencilerin toplumsal cinsiyet konusunda daha eşitlikçi ve olumlu tutum benimsedikleri; annesinin herhangi bir işi olmayan ve daha geniş ailelerde büyüyen öğrencilerin ise daha geleneksel tutuma sahip oldukları saptanmıştır.

Seven (2019) üniversitede öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını ve algılarını ölçmeyi amaçladığı çalışmada Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde okuyan 52 erkek ve 124 kadın olmak üzere toplamda 176 son sınıf öğrencisi ile çalışmıştır. Araştırma bulgularında öğrencilerin genel olarak toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutuma sahip oldukları, cinsiyet boyutunda kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi roller sergiledikleri, erkeklerin daha geleneksel bakış açısına sahip oldukları saptanmıştır. Aynı zamanda araştırma sonuçlarında öğrencilerin aile tipleri (çekirdek, bölünmüş, geniş), gelir seviyeleri ve öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlerle toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir.

Öngen ve Aytaç,(2013) tarafından “Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi” başlığı altında yürütülen çalışmaya 324 üniversite öğrencisi katılmış ve bu çalışmada kadın ve erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farklı tutum içinde oldukları, kadınların erkeklere nazaran daha eşitlikçi tutum ve rollere sahip oldukları, erkeklerin daha geleneksel cinsiyet rollerine sahip oldukları bulunmuştur.

Kahraman,(2010: 30) kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik tutumlarını belirlemek için 251 kadının katılımı ile yürüttüğü çalışmada çalışmaya katılan kadınların %75.7'sinin okula gitmediğini, %38.6'sı kızların okula gitmemesi gerektiğini düşünen babalarından dolayı okula gitmediklerini ve ankete katılan kadınların %31.9'u erkeklerin daha özgür yaşadıklarına inandıklarından dolayı erkek cinsiyette olmak istediğini belirtmiştir. Toplumda algılanan toplumsal cinsiyet rollerinin yüklediği stres çoğu zaman kadınların karşı cinsiyette olmak istemeleriyle bile sonuçlanabilmektedir.

Aynı şekilde Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Eroğlu ve Taşkın, (2007) son sınıf oğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış aıllarını belirleyebilmek için 123 kadın ve 113 erkek oğrencinin katıldığı çalışmalarında evlilik ve aile hayatı, iş yaşamı ve sosyal hayat ile ilgili konularda erkeklerin daha geleneksel bir anlayışa sahip olduklarını saptamışlardır. Araştırmada dikkat çeken onermelerden “Kadın kocasından izin almadan çalışmamalıdır” onermesine erkeklerin %62.8’i kadınların ise %31.7’si katılmıştır. “Kadınların akşamları tek başına sokağa çıkması doğru değildir.” onermesine erkeklerin %68.1’i katılmakta iken bu onermeye katılan kadın oranı %29.3’tür.

Bunların yanı sıra, Zeybek ve Kuřun, (2018) tıp fakóltesinde oğrenim gormekte olan oğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını ve bunları etkileyen değişkenleri incelemek için y¼r¼tt¼kleri çalışmada toplamda 510 oğrenci ile çalışmışlar ve sonucunda oğrencilerin doğum yeri, aile tipi, ailenin maddi durumu, anne ve babanın eğitim durumu, ailedeki kardeş sayısı, annenin çalışma durumu gibi sosyodemografik özelliklerinin, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkilediğini saptamışlar ve kadınların erkeklere gore daha eşitlikçi tutuma sahip olduklarını ortaya çıkarmışlardır.

G¼zel (2016) toplumsal cinsiyet alanında y¼r¼tt¼đ¼ çalışmasında Sağlık Y¼ksekokulu’nda okuyan oğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine dair tutumlarını ve bu tutumların sosyoekonomik değişkenlerle ilişkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada oğrencilerin sosyoekonomik-sosyodemografik özelliklerine dair 19 soru içeren bir anket ve 38 sorudan oluşan toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum leği kullanılmıştır. Araştırmada cinsiyet, kardeş sayısı ve doğum yeri gibi değişkenlerin oğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine dair tutumlarını etkileyen önemli değişkenler olarak kaydedilmiştir. Araştırma bulgularında cinsiyet değişkeni toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarda farklılık yaratmış ve kadın oğrencilerde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi bakış açısının erkek oğrencilerden daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda 2 ve 4 kardeşi olan oğrencilerin 5 kardeşi olan oğrencilere oranla daha eşitlikçi bakış açısını benimsedikleri bulunmuştur. Ayrıca yine bu araştırmaya gore ilçede doğan oğrenciler, köyde doğan oğrencilere gore toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi bakış açısına sahiptirler.

Alabaş, Akyüz, ve Kamer, (2019) üniversiteye devam eden öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarının tespit edilmesi ve farklı değişkenlere göre incelenmesi amacıyla bir araştırma yürütmüştür ve araştırmada 2260 öğrenci yer almıştır. Bu araştırma bulgularına göre erkek katılımcıların daha geleneksel anlayışta olduğu, kadınların erkeklere nazaran daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet anlayışına sahip olduğu saptanmış ve yaş değişkeni açısından toplumsal cinsiyet algıları arasında anlamlı bir farklılık olduğu da belirlenmiştir. Bu araştırma sonucunda öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısına ilişkin görüşlerini etkileyeceği düşünülen faktörlerin cinsiyet, öğrenim gördükleri yükseköğretim birimi, üniversite öğrencilerinin ikamet ettikleri yer ve öğrenimleri boyunca kaldıkları yer olduğu sonucuna varılmıştır.

Benzer şekilde Hollanda’da tıp fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilere yönelik tıp öğrencilerinin toplumsal cinsiyete dair farkındalıklarına ilişkin çalışmaya katılan öğrencilerden toplumsal cinsiyet ve kalıp yargılarına daha geleneksel bakış açısına sahip olan taraf erkekler olarak belirlenmiştir (Verdonk, Benschop, Da Haes Hannake ve Lagro-Janssen, 2007).

Bunlara ek olarak, Türkmenoğlu ve Yılmaz’ın hemşirelik bölümü birinci ve son sınıfta okuyan üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesine yönelik yürütülen çalışmasına 193 birinci sınıf ve 108 son sınıf öğrencisi olmak üzere toplamda 301 öğrenci katılmış ve birinci sınıfta okuyan öğrencilerin son sınıf öğrencilerine göre ve aynı zamanda erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir (2018). Bu araştırmada dikkat çeken nokta, bu konu ile ilgili alan yazın tarandığında eşitlikçi tutuma sahip olan kesimin çoğunlukla kadınlar olarak saptanmasına rağmen burada erkekler olarak ortaya çıkmasıdır.

Pınar, Taşkın ve Eroğlu’nun (2008) toplumsal cinsiyet alanında Başkent Üniversitesi Öğrenci Yurdu’nda kalan öğrencilerle yürütmüş olduğu çalışmalarında araştırmada yer alan tüm öğrencilerin toplumsal cinsiyet konusunda geleneksel tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Aynı zamanda öğrencilerin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına yönelik tutumlarının ailedeki kardeş sayısı, öğrencilerin buldukları sınıf düzeyleri ve ailenin gelir düzeyi gibi değişkenlerden etkilenmediği belirlenmiştir. Aynı araştırmada öğrencilerin yaşları ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik bakış açıları

arasında anlamlı bir farklılık bulunmamasına rağmen öğrencilerin yaşları arttıkça daha çok geleneksel tutum benimsedikleri saptanmıştır.

Eroğlu ve İrdem (2016) “Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı ve Yönetim Kademelerindeki Yansımaları” başlıklı çalışmalarında Türkiye’deki kamu-özel sektör kurum ve kuruluşlarında çalışan kadın ve erkek yönetici sayılarını karşılaştırmış ve yorumlamışlardır. Araştırma sonuçları ise farklı yönetim kadrolarında kadınlara, erkeklere göre daha az yer verildiğini doğrulamaktadır.

Sis Çelik, Pasinlioğlu, Tan ve Koyuncu’nun (2013) Erzurum Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu’nda kalan üniversite öğrencilerinin cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumlarını belirlemek için yürütmüş oldukları çalışmalarına 507 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda çalışmaya katılan öğrencilerin olumlu cinsiyet eşitliği algısına sahip olma düzeylerinin orta derecede olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda bu çalışmada öğrencilerin bitirmiş oldukları lise programları, şu an okudukları bölümler ve cinsiyetleri bu konudaki düşüncelerini etkileyen faktörler olarak bulunmuştur.

Vefikuluçay Yılmaz, Zeyneloğlu, Kocaöz, Kısa, Taşkın ve Eroğlu (2009) üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik yaptıkları araştırmalarında Hacettepe Üniversitesi’nde okuyan 250 kız ve 198 erkek öğrenci ile çalışmışlardır. Araştırma bulguları, öğrencilerin cinsiyetleri ile cinsiyet rollerine yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak herhangi bir anlamlı farklılık olmadığını göstermesine rağmen evlilik ve çalışma hayatı ile ilgili konularda erkeklerin daha geleneksel görüşe sahip olduklarını; aile hayatı ve sosyal yaşam gibi konularda kadın ve erkeklerin aynı düzeyde eşitlikçi tutuma sahip olduklarını göstermektedir.

Dökmen, toplumsal cinsiyet alanında yazmış olduğu kitabında cinsiyet rollerine yönelik lisans düzeyinde verdiği dersinde öğrencilerin kadın ya da erkek olmaktan dolayı hayatlarının kısıtlandığını düşündükleri durumlara ilişkin sorusuna aldığı yanıtları önem düzeyine göre sıralamıştır. Kadın öğrencilerin çoğunlukla bahsettikleri ilk üç sorun, gece yalnız başına dışarıda bulunamamak (bulduğunda sorun yaşamak), erkekler kadar özgür olamamak ve aile içinde erkek kardeşten farklı muamelelerle karşılaşmak olarak sıralanmıştır. Erkeklerin dile getirdikleri ilk üç sorunun ise kadınların sorunlarının daha

çok önem arz ettiği, çevrelerinde bulunan kadınları koruma yükümlülüğü ve kız arkadaşına gösterilen ilgi ve özenin diğer erkekler tarafından doğru bulunmamasıdır (2010: 224).

Karasu (2019) kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin bakış açılarının belirlenmesine yönelik yüksek lisans tez araştırmasını 391 çalışan kadın ile yürütmüştür. Araştırma sonuçlarında kadınların toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik algılarının olumlu yönde olduğu ve kadınların bu konudaki algılarının yaşları, aile yapıları, eğitim ve evlilik halleri tarafından istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilendiği belirlenmiştir.

Çifçi, (2018) 20-65 yaş arası kişilerin toplumsal cinsiyet algısı ve etkileyen faktörleri incelemek için yaptığı araştırmasında Mardin’de yaşayan 990 Süryani bireyle çalışmıştır ve çalışmaya katılan bireyler arasında çoğunlukla geleneksel erkek egemen toplum anlayışının benimsendiği saptanmıştır. Aynı zamanda çalışmada toplumsal cinsiyet algısı oluşumunda etkisi olan faktörlerin arasında evlilik, çocuk sahibi olma durumu, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, ekonomik durum, doğum yeri vb. faktörler belirlenmiştir.

Atış, (2010) ebelik ve hemşirelik bölümlerinde birinci ve dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını belirleyebilmek için yürütmüş olduğu çalışmasında 209 kadın öğrenci ile çalışmıştır. Sonucunda ise kadın öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri konusunda eşitlikçi tutum benimsediklerini ve bu tutumlarının öğrencilerin okudukları sınıf ile annelerinin eğitim seviyeleri değişkenleri tarafından istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilendiğini bulmuştur. Ayrıca araştırma bulguları, dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin birinci sınıfta okuyan öğrencilere göre toplumsal cinsiyet rolleri konusunda daha eşitlikçi tutuma sahip olduklarını da göstermektedir.

Toplumsal cinsiyet alanında taranan araştırmalar ışığında bu araştırmada üniversite öğrencilerinin toplum tarafından konulan rolleri ne derece benimsedikleri, bu durumun yaş, öğrenim durumu, buldukları sınıf, okudukları bölüm, medeni durum gibi bazı değişkenlere göre değişiklik gösterip göstermediği ve aynı zamanda daha eşitlikçi kesimin hangi kesim olduğu üzerinde durulması hedeflenmektedir.

BÖLÜM III YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşlerini çeşitli değişkenler açısından incelemeyi hedeflediği için araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. “Nicel araştırma, olgu ve olayları nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir bir şekilde ortaya koyan bir araştırma türüdür” (Cohen, Manion, 2007, Kuş, 2009 ve Creswell, 2013; akt. Tekkurşun Demir, Cicioğlu, İlhan ve Arslan, 2017: 122). Bu tür araştırmalarda amaç, bireylerin toplumsal davranışlarını test, anket vb. araçlar kullanarak nesnel bir şekilde ölçmek ve bu davranışları sayısal veriler kullanarak açıklamaktır (Çepni, 2007; akt. Tekkurşun Demir, Cicioğlu, İlhan ve Arslan, 2017: 122). Kesitsel bir çalışma olan bu araştırmada tanımlayıcı nitelikte olan tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte veya halen var olan bir durumu değiştirmeden olduğu gibi betimlemeyi amaç edinen araştırmalarda kullanılan uygun bir modeldir. Genel tarama modelinde, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak için evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde tarama yapılmaktadır (Karasar, 2006).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2020 yılı itibariyle Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan lisans öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ndeki birinci ve son sınıflarda öğrenim görmekte olan 301 öğrenci oluşturmaktadır. Bu çalışmada örneklem seçiminde, uygulamada kolaylık sağlaması açısından uygun örnekleme metodu kullanılmıştır. Uygun örnekleme; “zaman, para ve işgücü açısından var olan kısıtlamalar sebebiyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir” (Büyüköztürk ve Demirel, 2017). Örneklem olarak belirlenen 301 katılımcıdan 6 katılımcının ölçekteki önermelere verdikleri cevaplar, gerekli nitelikleri taşımadığı için analize dâhil edilmemiştir. Bu sebeple, araştırmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla araştırma analizinde 295 adet katılımcının verilerine yer verilmiştir. Araştırmada yer alan katılımcıların özellikleri aşağıdaki tablolarda belirtildiği gibidir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Buldukları Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıf	N	%
Birinci Sınıf	225	76.3
Son Sınıf	70	23.7
Toplam	295	100

Katılımcılardan %76.3'ü birinci sınıfta, %23.7'si de son sınıfta öğrenim görmektedirler. Araştırmada daha çok üniversitenin birinci sınıfında öğrenim görmekte olan öğrenciler yer almıştır.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kadın	231	78.3
Erkek	64	21.7
Toplam	295	100

Araştırmaya katılan toplam 295 öğrencinin %78.3'ünü kadınlar, %21.7'sini erkekler oluşturmaktadır. Araştırma örnekleminin çoğunluğunun kadın öğrencilerden oluşması sebebi araştırmaya dâhil edilen fakültenin eğitim fakültesi olması ve toplumda genellikle öğretmenlik mesleğinin kadınlara daha uygun olan bir meslek olarak algılanmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	N	%
18-20 arası	183	62
21-23 arası	96	32.5
24-26 arası	7	2.4
27-29 arası	4	1.4
30 ve üstü	5	1.7
Toplam	295	100

Tabloda belirtildiği gibi katılımcıların %62'si 18-20 yaş aralığında % 32.5'i de 21 ile 23 yaş arasındadır. Araştırmaya daha çok 18-20 ve 21-23 yaş aralığındaki öğrenciler dâhil olmuştur. Bu durum, herhangi bir üniversitede lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin 18-23 yaş aralığında yoğunlaştığını göstermektedir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Medeni Durum	N	%

Evli	5	1.7
Bekâr	290	98.3
Toplam	295	100

Araştırmada yer alan öğrencilerden büyük bir oranla %98.3'ü bekâr ve sadece %1.7'si evlidir. Bu durumun, araştırmada yer alan öğrencilerin çoğunlukla genç yaşta olmasından ve bu sebeple daha evlenmemiş olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Evli Öğrencilerin Evlilik Süresine Göre Dağılımı

Evlilik Süresi	N	%
Evli değil	290	98.3
0-2 yıl arası	2	0.7
6 yıl ve üstü	3	1
Toplam	295	100

Araştırmaya katılan öğrencilerden sadece 5'i evlidir ve bu kişilerden ikisinin evlilik süresi 0-2 yıl, 3'nün evlilik süresi ise 6 yıldan fazladır.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Çocuk Durumlarına Göre Dağılımı

Çocuk Durumu	N	%
Var	2	0.7
Yok	293	99.3
Toplam	295	100

Katılımcılardan %99.3' ünün çocuğu yoktur; çocuğu olanlar ise sadece 0.7'lik bir oranı oluşturmaktadır.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Göre Dağılımı

Bölüm	N	%
Sosyal Bilgiler	80	27.1
Resim-İş	31	10.5
Fen Bilgisi	35	11.9
Türkçe	42	14.2
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	26	8.8
Okul Öncesi	28	9.5

Müzik	27	9.2
İlköğretim Matematik	25	8.5
Özel Eğitim	1	0.3
Toplam	295	100

Araştırmada üniversitelerin eğitim fakültelerinde okutulmakta olan 9 bölüme yer verilmiştir. Bu bölümlerden en yüksek katılım %27.1 oranla Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümü olmuştur. Geriye kalan bölümlerdeki katılımcı oranları sırasıyla, Türkçe Öğretmenliği (%14.2), Fen Bilgisi Öğretmenliği (%11.9), Resim-İş Öğretmenliği (%10.5), Okul Öncesi Öğretmenliği (%9.5), Müzik Öğretmenliği (%9.2), Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (%8.8), İlköğretim Matematik Öğretmenliği (%8.5) ve Özel Eğitim (%0.3)'dir.

Araştırmada üniversitenin eğitim fakültesinde okuyan öğrencilerin seçilmesinin sebebi, bu bölümde okuyan öğrencilerin muhtemel bir öğretmen adayı olmalarıdır. Öğretmenlerin ve okulların toplumda hâkim olan kültürü gelecek nesillere aktarmada büyük bir payı bulunmaktadır. Bu sebeple, öğretmen adaylarının, toplumsal cinsiyet gibi önem teşkil eden toplumsal konularda ne düşündükleri oldukça önemlidir. Örneklemenin üniversitenin birinci ve son sınıf öğrencilerine yönelik olmasının sebebi ise öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine yönelik görüşlerinin üniversitenin ilk ve son yıllarına göre değişiklik gösterip göstermediğini ortaya çıkarmaktır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmada Gözütok, Toraman ve Erdol (2017: 1048) tarafından geliştirilmiş, geçerlik ve güvenilirliği sağlanmış olan “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği” (TCEÖ) kullanılmıştır. Ölçek, kullanılmadan önce Gözütok, Toraman ve Erdol’dan elektronik posta yoluyla gerekli izin alınmıştır ve aynı şekilde ölçeğin uygulanmasına dair etik kurul ve kurum izni de alınmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak adına ölçekte herhangi bir değişikliğe gidilmemiş; ancak ölçeğe demografik özellikler altında bazı değişkenler eklenmiştir. Bu ölçek likert tipi 13 maddeden oluşan 5 dereceli “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kısmen katılıyorum”, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” bir ölçektir. 13 maddede iki alt boyut yer almaktadır. Bunlardan

birisi “Erkeği Üstün Gören Anlayış (EÜGA)” diğeri ise “Kadını Erkeğe Bağımlı Kılan Anlayış (KEBKA)”tır.

Tablo 8. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği, Alt Boyutları, Maddeleri ve Özellikleri

Alt Boyutlar	Maddeler	Tersten Puanlanan Madde
“Erkeği Üstün Gören Anlayış” (EÜGA)	1, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13	Yok
“Kadını Erkeğe Bağımlı Kılan Anlayış” (KEBKA)	2, 3, 4, 5, 8	Yok

Tablo 8’de görüldüğü gibi ölçekteki 1, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13 numaralı maddeler erkeği üstün gören anlayışa; 2, 3, 4, 5 ve 8 numaralı maddeler ise kadını erkeğe bağımlı kılan anlayışa aittir. Erkeği Üstün Gören Anlayış (EÜGA) bölümünden yüksek puan almak erkeğin kadından üstünlüğünü, erkek egemenliğinin kabulü anlamına gelmektedir. Bu bölümden alınabilecek en yüksek puan 40, en düşük puan ise 8’dir. Kadını Erkeğe Bağımlı Kılan Anlayış (KEBKA) bölümünden yüksek puan almak aile içi ilişkide kadının erkeğe bağımlılığı, kadının kocasından izin alarak hareket etmesi gerektiğiyle ilgili görüş anlamına gelmektedir. Bu bölümden alınabilecek en yüksek puan 25, en düşük puan ise 5’tir (Gözütok vd., 2017: 1041).

Bu araştırmada ölçeği hazırlayanlar tarafından önceden yapılmış olan güvenilirlik testi tekrardan uygulanmış ve ölçeğin bütününe ilişkin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.903 olarak bulunmuştur. Bu durum, ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Özdamar’a göre Cronbach Alpha katsayısı $0.80 \leq a < 1.00$ aralığında olan ölçeklerin güvenilirlikleri yüksektir (2004).

Araştırmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşlerinin bazı değişkenlerle ilişkisi de ayrıca incelenmek istenmiştir. Bu sebeple ölçeğe demografik bilgiler başlığı altında öğrencilerin cinsiyetlerine, yaşlarına, medeni durumlarına, evli iseler evlilik sürelerine, çocuk sahibi olup olmadıklarına, kaçınıcı sınıfta olduklarına ve okudukları bölümlere dair değişkenler eklenmiştir. Bu noktada araştırmanın bağımsız değişkenlerini; yaş, medeni durum, evlilik süresi, çocuk sahibi olma durumu, öğrencilerin

buldukları sınıf ve okudukları bölüm oluşturmaktadır. Araştırmanın bağımlı değişkeni ise Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği toplam puanıdır.

Bu şekilde düzenlenen ölçek, öncelikli olarak bir doküman belgesi halinde hazırlanmış ve bu şekilde çoğaltılıp uygulanmak istenmiştir. Ancak verilere ulaşmada daha hızlı, kolay ve etkili olmak adına teknolojiye faydalanılarak ölçek, çevrimiçi ortamda tekrar hazırlanmış ve öğrencilerin internet ortamında ölçeği tamamlamaları sağlanmıştır. Bu şekilde daha çok katılımcıya ulaşmak hedeflenmiştir ve katılımcıların kendilerini daha rahat hissedip öznel düşüncelerini daha doğru ifade edecekleri bir ortam sağlanmak istenmiştir. Ölçeği uygulamaya başlamadan önce katılımcılara, araştırmanın neden yapıldığı hakkında bilgi içeren bir kısım sunulmuştur ve katılımcıların verdikleri bilgilerde isim bulunmayacağı için kendilerini rahat biçimde ifade etmeleri gerektiğine dair ayrıntılı bilgi verilmiştir. Aynı zamanda çalışmada gönüllülük esası dikkate alınmıştır ve ölçeği tamamlamak istemeyen öğrencilerin ölçeği tamamlamayıp yarıda bırakabileceği de hatırlatılmıştır.

3.4. Verilerin Analiz Edilmesi

Öncelikle Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği'nden elde edilen veriler, IBM-SPSS 20 programına aktarılmış ve bu verilerin analizinde uygulanacak olan testlerin parametrik mi non-parametrik mi olduğuna karar verebilmek için ölçekten ve ölçeğin alt boyutlarından elde edilen puanların normal dağılıp dağılmadığı incelenmiştir.

Tablo 9. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Kolmogorov-Smirnov Normal Dağılım Testi Sonuçları ve Basıklık ile Çarpıklık Değerleri

	Kolmogorov-Smirnov			Çarpıklık	Basıklık
	Statistic	N	P		
EÜGA	.084	295	.000	1.243	2.675
KEBKA	.130	295	.000	0.257	-.502
Toplam	.079	295	.000	0.779	0.775

Tablo 9'da yer alan Kolmogorov-Smirnov normallik testi sonuçları incelendiğinde ölçeğin toplamına ve alt boyutlarına ait puanların anlamlılık değerlerinin

anlamli ($p < 0.05$) olduğu görülmektedir. Bu durum, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği leği’ne ait puanların normal dağılım göstermediğini belirtmektedir. Verilerin normal dağılım göstermemesi sebebiyle analiz için non-parametrik testler uygulanmıştır. Parametrik testlerin kullanılabilmesi için verilerin normal dağılıma sahip olması, varyansların homojen olması, örneklem büyüklüğünün 10’dan az olmaması gerekmektedir. Eğer bu koşullar sağlanamazsa verilerin analizinde parametrik olmayan testler seçilmelidir (Ural ve Kılıç, 2005; akt. Yücel Toy ve Güneri Tosunoğlu, 2007: 13). Bu durumda karılatırmalar yapılırken ilişkisiz örneklem t-testi, ilişkisiz örneklem için ANOVA gibi parametrik testlerin yerine bunların non-parametrik karşılıkları olan Mann Whitney U testi ile Kruskal Wallis H testinin yapılması uygundur (Büyüköztürk, Green, Salkind, Kalaycı ve zdamar; akt. Ayçiçek, 2016: 72).

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular verilmiş ve yorumlanmıştır.

4.1. TCE nermelerine Katılım Durumları

Tablo 10. Araştırmaya Katılan ğrencilerin TCE nermelerine Katılma Durumları

TCE nermeleri	“Kesinlikle Katılmıyorum”		“Katılmıyorum”		“Kısmen Katılmıyorum”		“Katılıyorum”		“Kesinlikle Katılıyorum”	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
“Erkek, kadına göre olaylara daha mantıklı yaklaşır.”	61	20.7	106	35.9	90	30.5	31	10.5	7	2.4

“Kadının, erkekten çok para kazanması kadın erkek arasındaki ilişkiyi bozar.”	65	22	85	28.8	91	30.8	47	15.9	7	2.4
“Kadın, görüşeceği kişiler için kocasının onayını almalıdır.”	63	21.4	67	22.7	104	35.3	40	13.6	21	7.1
“Ailenin parasal harcamaları, erkeğin kontrolünde olmalıdır.”	116	39.3	114	38.6	43	14.6	15	5.1	7	2.4
“Evle ilgili dışarıda yapılması gereken işler (fatura yatırma gibi) erkeğin sorumluluğudur.”	90	30.5	106	35.9	45	15.3	42	14.2	12	4.1
“Erkek, zeki olduğu için kadından daha başarılı olur.”	195	66.1	89	30.2	7	2.4	1	0.3	3	1
“İş yaşamında erkeğe öncelik verilmelidir.”	155	52.5	83	28.1	32	10.8	14	4.7	11	3.7
“Ev işleri (ütü, bulaşık, evin toplanması, temizliği, çocuk bakımı gibi) kadının sorumluluğudur.”	120	40.7	72	24.4	75	25.4	22	7.5	6	2
“Siyaset, ‘erkeksi’ bir alandır.”	146	49.5	94	31.9	34	11.5	15	5.1	6	2

“Kadının özgürlüğü, her zaman erkeğin denetiminde olmalıdır.”	194	65.8	74	25.1	20	6.8	3	1	4	1.4
“İş yaşamında üst düzey görevler erkeğe göredir.”	169	57.3	79	26.8	24	8.1	19	6.4	4	1.4
“Erkek, kadından her zaman bir adım öndedir.”	176	59.7	76	25.8	30	10.2	9	3.1	4	1.4
“Erkek, matematik ve fen alanındaki mesleklerde kadından daha başarılıdır.”	168	56.9	79	26.8	34	11.5	11	3.7	3	1

Tablo 10’da belirtilen verilere göre “*Erkek, kadına göre olaylara daha mantıklı yaklaşır.*” önermesine katılımcıların %20.7’si kesinlikle katılmadıklarını, %35.9’u katılmadıklarını ve %30.5’i ise kısmen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Ölçekte verilen bu önermeye katılan katılımcılar, tüm araştırmaya katılanların %10.5’ini, kesinlikle katılanlar ise %2.4’ünü oluşturmaktadır. Araştırmanın bulguları incelendiğinde, bu önermeye katılmayan katılımcı oranının yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum, katılımcıların kadınların da erkekler kadar olaylara mantıklı yaklaştıklarını ve cinsiyet eşitliği konusunda eşitlikçi bir tutuma sahip olduklarını yansıtmaktadır (Tablo 10).

“*Kadının, erkekten çok para kazanması kadın erkek arasındaki ilişkiyi bozar.*” önermesine katılımcılardan %22’si kesinlikle katılmadıklarını, %28.8’i katılmadıklarını, %30.8’i ise kısmen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Oranlar, karşılaştırıldığında dikkat çeken durum, bu ifadeye kısmen katılan katılımcı yüzdesinin diğerlerine göre daha yüksek olmasıdır. Aynı ifadeye katılanların oranı %15.9’dur. Kadınların, erkeklerden daha çok para kazanması aralarındaki ilişkiyi bozar ifadesine katılmayan katılımcı oranı katılımcıların neredeyse yarısını oluşturmaktadır. Bu bağlamda bu önerme için

katılımcıların eşitlikçi tutum benimsedikleri söylenebilir. Çifçi (2018: 65) yaptığı araştırmada “*Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır.*” ifadesine %60.8 oranında katılmıyorum “*Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır.*” önermesine %63.6 oranında katılmıyorum, “*Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır.*” önermesine %59.6 oranında katılmıyorum cevaplarına ulaşmıştır. Araştırmanın bulguları Çifçi’nin bulguları ile örtüşmektedir.

“*Kadın, görüşeceği kişiler için kocasının onayını almalıdır.*” önermesine katılımcıların %21.4’ü kesinlikle katılmazken, %22.7’si katılmamaktadır. Bu önermeye katılan katılımcı oranı %13.6 ve kesinlikle katılan katılımcı oranı ise %7.1’dir. Bu durum, ölçeği cevaplandıran katılımcıların, kadınların görüşecekleri kişiler konusunda kendi kendilerine karar vermesi gerektiğini düşündüklerini göstermektedir. Seven’in (2019: 141) bu alandaki önceden bahsi geçen ve 176 öğrenci ile yürüttüğü araştırmasında yer alan “*Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.*” önermesini kadınların %65.3’ü, erkeklerin ise %15.4’ü kesinlikle kabul etmemiştir. Bu çalışmanın bulguları, Seven’in çalışmasında yer alan kadınlara ait bulgular tarafından doğrulanmaktadır.

Ölçekte yer alan “*Ailenin parasal harcamaları, erkeğin kontrolünde olmalıdır.*” önermesine katılımcıların %39.3’ü kesinlikle katılmamakta olduklarını ve %38.6’sı da katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu veriler, araştırmaya katılan öğrencilerin ailedeki parasal harcamaların kontrolü konusunda çoğunlukla kadın ve erkek eşitliği fikrini benimsediklerini göstermektedir. Bu önerme Seven’in (2019: 142) araştırmasında yer alan “*Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.*” ifadesi ile benzerlik göstermektedir. Bu ifadeye kadınlar %50.4 oranla, erkekler ise %28.8 oranla kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir. Benzer şekilde toplumsal cinsiyet algısı üzerine araştırma yapan Kahraman, Ozansoy, Akıllı, Kekillioğlu ve Özcan’ın (2014: 820) ölçeklerindeki “*Ailede büyük harcama konularında erkek-baba karar vermelidir.*” ifadesine %74.2 oranında katılımcı katılmamıştır. Aynı araştırmada yer alan “*Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.*” ifadesine %84.7 oranında katılımcı katılmamıştır. Toplumsal cinsiyet alanında yapılan ve yukarıda bahsi geçen araştırmaların bulguları, bu araştırmanın bulguları ile örtüşmektedir.

“Evle ilgili dışarıda yapılması gereken işler (fatura yatırma gibi) erkeğin sorumluluğudur.” önermesine katılımcıların %30.5’inin kesinlikle katılmadıkları, %35.9’unun katılmadıkları bulunurken; sadece %14.2’sinin katıldıkları ve %4.1’inin kesinlikle katıldıkları saptanmıştır. Bu oranlar, araştırmada yer alan katılımcıların evle ilgili dışarıdaki işlerin erkeklerin olduğu kadar kadınların da sorumluluğu altında olması gerektiğini ifade etmektedir. Aynı şekilde başka bir araştırmada yer alan “Alışveriş yapma, fatura ödeme gibi işlerle erkek uğraşmalıdır.” önermesi %71.3 katılımcı oranı ile kabul görmemiştir (Kahraman vd., 2014: 818). Benzer şekilde “Alışveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır.” ifadesini erkekler %30.8 oranla kabul etme eğilimindeyken; kadınlar %28.2 ve %26.6 oranla bu ifadeyi kabul etmemişlerdir (Seven, 2019: 142). Bu araştırmalar, genel olarak araştırmanın bulgularını doğrular niteliktedir. Ancak Seven’in (2019) araştırmasında dikkat çeken durum bu önermeyi kabul eden erkeklerin oranının yüksek olmasıdır.

“Erkek, zeki olduğu için kadından daha başarılı olur.” önermesine büyük bir oranla katılımcıların %66.1’i kesinlikle katılmadıklarını ve %30.2’si katılmadıklarını söylemişlerdir. Bu ifadeye katılan ve kesinlikle katılan katılımcı sayısı sırasıyla %0.3 ve %1’dir. Bu oranlar, verilen önermeye katılan katılımcı sayısının yok denecek kadar az olduğunu göstermektedir.

“İş yaşamında erkeğe öncelik verilmelidir.” ifadesini %52.5 oranında katılımcı kesinlikle onaylamamaktadır. Aynı ifadeye %28.1 oranında katılımcı katılmadıklarını ve %10.8 katılımcı ise kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu önermenin bulgularına göre katılımcılar, kadınların ve erkeklerin iş dünyasında eşit haklara sahip olması gerektiğini belirtmektedir. Benzer şekilde “Mesleki gelişme fırsatlarında kadınlara ve erkeklere eşit haklar tanınmalıdır.” ifadesine kadınlar %75.8 oranla, erkekler %34.6 oranla olumlu tutum benimsediklerini belirtmişlerdir (Seven, 2019: 142). Seven’in araştırma bulguları ile bu araştırmanın bulguları birbirlerini destekler niteliktedir.

“Ev işleri (ütü, bulaşık, evin toplanması, temizliği, çocuk bakımı gibi) kadının sorumluluğudur.” önermesine %40.7 katılımcı kesinlikle katılmadıklarını ve %24.4 katılımcı katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu veriler doğrultusunda katılımcılar, ev işlerindeki sorumluluklar konusunda eşitlikçi bir tutuma sahiptirler. Çifçi’nin (2018: 65)

20-65 yaş arası kişilerin toplumsal cinsiyete yönelik algısı ve bunu etkileyen faktörlere ilişkin 990 bireyle yürüttüğü araştırmasında bulunan “*Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır.*” ifadesine %60.5 oranında katılımcı katılmış, “*Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.*” ifadesine ise %54.2 katılmıştır. Benzer şekilde “*Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşılmalıdır.*” önermesi kadınlar tarafından %64.5 oranla, erkekler tarafından %38.5 oranla kabul görmektedir (Seven, 2019: 141). Bu araştırmaların bulguları birbirlerini çoğunlukla doğrular niteliktedir; ancak Çifçi’nin yürüttüğü araştırmada yer alan “*Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.*” önermesinden elde edilen bulguların birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Bu durum Çifçi’nin araştırma örnekleminin yaş aralığının yüksek olmasından kaynaklanabilmektedir. Aynı şekilde Uluşen (2010: 73) tarafından yapılan çalışmada “*Çocuk bakımı, yemek gibi ev işleri kadın işidir.*” önermesi kadınlar tarafından %69.1 oranla; erkekler tarafından %79.7 oranla kabul edilmiştir. Bu durum araştırma bulguları ile ters düşmektedir.

“*Siyaset, “erkeksi” bir alandır.*” ifadesine kesinlikle katılmayan katılımcı oranı %49.5 ve bu ifadeye katılmayan katılımcı oranı ise %31.9’dur. Araştırma bulguları, ülkeyi siyasi anlamda temsil etme gücünün erkeklerin elinde olduğu kadar kadınların da ellerinde olması gerektiğini belirtmektedir. Benzer şekilde “*Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir.*” ifadesinin yer aldığı başka bir araştırmada katılımcılar %73.9 oranla eşitlikçi bir tutuma sahip olduklarını göstermişlerdir (Çifçi, 2018: 65). Kahraman ve diğerlerinin (2014: 820) yürüttüğü bir araştırmada “*Politika erkek işidir.*” ifadesine katılmayanların oranı %85.6’dır. Bu alanda yapılan çalışmalar, araştırmanın bulguları ile örtüşmektedir.

“*Kadının özgürlüğü, her zaman erkeğin denetiminde olmalıdır.*” önermesine yüksek bir oranla katılımcıların %65.8’inin kesinlikle katılmadıkları ve %25.1’inin katılmadıkları görülmüştür. Aynı ifadeye katılan ve kesinlikle katılan katılımcı oranının oldukça düşük olduğu saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen bu bulgular, “*Kadın çalışmak için eşinden izin almalıdır.*” önermesini reddeden %74.6 katılımcı oranı ve “*Bir genç kız evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.*” ifadesine katılmayan %58.9 katılımcı oranı ile bağdaşmaktadır (Kahraman vd., 2014: 823). Ancak Çifçi’nin yürüttüğü araştırmada yer alan “*Kocası izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır.*” önermesi kadının

özgürlüğünü kısıtlayıcı yöndedir ve bu önermeye katılan katılımcı oranı %57.8'dir (2018: 65). Bu noktada araştırma bulguları ile örtüşmemektedir. Bu durumun Çifçi'nin araştırmasındaki katılımcıların 20-65 yaş aralığında olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

“İş yaşamında üst düzey görevler erkeğe göredir.” ifadesine katılımcıların %57.3'ünün kesinlikle katılmadığı ve %26.8'inin katılmadığı belirlenmiştir. Bulgular, iş yaşamında terfi alma ve yükselme konusunda kadınların erkeklerle eşit imkânlarla sahip olması gerektiği fikrinde olduklarını doğrulamaktadır. Çifçi'nin (2018: 65) araştırmasında benzer şekilde “Kadınlar yönetici olabilir.” önermesi %81.6 oranında katılımcı onayı almıştır. “Çalışma yaşamında aynı statüde çalışan kadın ve erkekler arasında terfilerde erkeklere öncelik verilmesi normaldir.” ifadesine katılmayan katılımcı oranının %90.9, “Kadınlar, yöneticilik yapamaz.” ifadesine katılmayan katılımcı oranının %87.1 ve “Erkekler, statüsü yüksek olan mesleklerde çalışmalıdır.” ifadesine katılmayan katılımcı oranının %80.9 bulunduğu araştırma da bu araştırmanın bulguları ile aynı doğrultudadır (Kahraman vd., 2014: 825).

“Erkek, kadından her zaman bir adım öndedir.” önermesi %59.7 katılımcı tarafından kesinlikle kabul görmemiştir. Bu bulgular, katılımcıların erkeklerle kadınların her konuda eşit olduklarını düşündüklerini belirtmektedir. Bu önermenin bulguları “Toplumun liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır.” ifadesi ile benzerlik göstermektedir ve bu ifadeye %53.6 oranında katılımcı katılmamıştır (Çifçi, 2018: 65). Bu noktada Çifçi'nin araştırması, araştırma bulgularını doğrular niteliktedir. Ancak Uluşen'in (2010: 200) araştırmasına katılan katılımcılara göre kız çocuklarının sosyal yaşamları daha çok baskılanmakta, eğitim, miras, beslenme ve tanınan özgürlükler bakımından erkek çocuklar lehine ayrımcılıklar yapılmaktadır. Bu noktada bu araştırmanın bulguları Uluşen'in elde ettiği bulgularla ters düşmektedir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği'nde yer alan ve son ifade olan “Erkek, matematik ve fen alanındaki mesleklerde kadından daha başarılıdır.” önermesine %56.9 oranında katılımcı kesinlikle katılmadıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 10). Bu oranlar incelendiğinde katılımcıların, erkeklerin matematik ve fen alanındaki mesleklerde

kadınlardan daha başarılı olduklarına dair fikirlerinde eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları saptanmıştır.

4.2. TCEÖ Puan Ortalaması

Tablo 11. Katılımcıların TCEÖ'nün Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalaması

Alt Boyutlar	N	Min.	Max.	$\bar{X}$	SS
EÜGA	295	8.00	40.00	13.75	5.08
KEBKA	295	5.00	22.00	11.33	3.82
Genel Toplam	295	13.00	61.00	25.09	8.26

Araştırmada yer alan katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ölçeğinin alt boyutlarından almış oldukları puan ortalaması Erkeği Üstün Gören Anlayış (EÜGA) için 13.75 ± 5.08 olarak, Kadını Erkeğe Bağımlı Kılan Anlayış (KEBKA) için 11.33 ± 3.82 olarak saptanmıştır. EÜGA alt boyutundan katılımcıların aldıkları en düşük puan 8, en yüksek puan 40 iken; KEBKA alt boyutu için katılımcıların aldıkları en düşük puan 5, en yüksek puan ise 22'dir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise TCEÖ'den alınan puan ortalaması 25.09 ± 8.26 'dır. Toplamda ölçekten alınan en düşük puan 13, en yüksek puan ise 61'dir.

Tabloda yer alan veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 295 katılımcının toplumdaki erkek üstünlüğünü kabul eden ve aile içi ilişkilerde kadını erkeğe bağımlı kılan anlayıştan uzak oldukları bulunmuştur. Yine bu durum üniversitelerin eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki tutumlarının olumlu yönde olduğunu göstermektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular, hemşirelik bölümü okuyan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının ortaya çıkarılması amacıyla Zöhre Türkmenoğlu ve Vefikuluçay Yılmaz (2018) tarafından yürütülen araştırmanın bulguları ile benzer şekildedir. Her iki araştırmada da genel olarak öğrencilerin toplumsal cinsiyet konusunda eşitlikçi tutuma sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde Atış'ın (2010) üniversite öğrencilerinin

toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarına dair 209 öğrenci ile yürüttüğü araştırmasında katılımcıların genel olarak eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

4.3. TCEÖ Puan Ortalaması ile Sınıf Değişkeninin Karşılaştırılması

Tablo 12. Katılımcıların Buldukları Sınıflara Göre TCEÖ'den Aldıkları Puanların Mann Whitney U Testi ile Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Sınıf	N	$\bar{X}$	SS	Sıra Ortalaması	Sıra Toplam	P
EÜGA	Birinci Sınıf	225	13.93	5.19	150.77	33923.00	0.316
	Son Sınıf	70	13.18	4.69	139.10	9737.00	
KEBKA	Birinci Sınıf	225	11.64	3.76	154.62	34789.50	0.016
	Son Sınıf	70	10.35	3.90	126.72	8870.50	
Genel Toplam	Birinci Sınıf	225	25.58	8.32	153.03	34431.00	0.069
	Son Sınıf	70	23.54	7.94	131.84	9229.00	

Tablo 12'ye göre katılımcıların buldukları sınıf ile ölçekten aldıkları puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Ancak bu farkın KEBKA alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Bu durum, birinci sınıfların kadını erkeğe bağımlı kılan anlayışa daha çok hâkim olduklarını yansıtmaktadır. Üniversitenin birinci sınıfında okuyan öğrencilerin EÜGA alt boyutundan aldıkları ölçek puan ortalaması 13.93 ± 5.19 iken; son sınıfta okuyan öğrencilerin aldıkları puan ortalaması 13.18 ± 4.69 olarak bulunmuştur. KEBKA alt boyutunda ise birinci sınıfların ölçek puan ortalaması 11.64 ± 3.76 iken; son sınıf öğrencilerinin ortalaması 10.35 ± 3.90 olarak bulunmuştur.

Bu bulgular incelendiğinde birinci sınıfta okuyan öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda son sınıfta okuyan öğrencilere oranla biraz daha fazla geleneksel

tutumuna sahip oldukları söylenebilir. Ancak ölçeğin genelinden alınan puan ortalamasına göre sınıf değişkeninin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik tutumlarda herhangi bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir. Bu noktada da araştırma, alan yazında yapılan diğer araştırmalarla benzerlik göstermektedir. Aylaz, Güneş ve Ünal (2014) üniversite öğrencileri ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik yaptığı araştırmalarında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sınıf düzeyine göre değişiklik göstermediğini belirtmişlerdir. Aynı şekilde Pınar, Taşkın ve Eroğlu'nun (2008) yurttan kalan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rol ve kalıp yargılarına yönelik tutumlarını incelemek için yürüttükleri araştırmalarında toplumsal cinsiyet konusundaki geleneksel görüşün her ne kadar hazırlık sınıfından dördüncü sınıfa doğru giderek arttığı görülse de sınıf düzeyi ile istatistiksel bir fark olmadığı belirtilmiştir. Araştırma bu araştırmalarla aynı doğrultudadır.

Ancak Atış (2010) birinci ve dördüncü sınıflarda okuyan hemşirelik öğrencileri ile yürütmüş olduğu araştırmasında sınıf düzeyi ile ölçekten alınan puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulduklarını ifade etmiştir. Bu araştırmaya göre birinci sınıf öğrencilerinin puan ortalaması daha düşük olup birinci sınıfta okuyan öğrenciler toplumsal cinsiyet rolleri konusunda dördüncü sınıflara göre daha geleneksel anlayışa sahiptirler. Bu araştırma, ölçek toplamına bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark buldurulmamasına rağmen ölçekten alınan puanlarla birinci sınıfların daha geleneksel anlayışa sahip olması açısından Atış'ın araştırması ile benzerlik göstermektedir. Zöhre Türkmenoğlu ve Vefikuluçay Yılmaz (2018) ise araştırmalarında birinci sınıfta okuyan öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik tutumlarının son sınıftakilere göre daha eşitlikçi olduğunu saptamışlardır. Bu noktada araştırmanın bulguları bahsi geçen araştırma bulguları ile örtüşmemektedir.

4.4. TCEÖ Puan Ortalaması ile Cinsiyet Değişkeninin Karşılaştırılması

Tablo 13. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre TCEÖ'den Aldıkları Puanların Mann Whitney U Testi ile Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sıra Ortalaması	Sıra Toplam	P
EÜGA	Kadın	231	13.00	4.57	135.72	31351.50	0.000

	Erkek	64	16.50	5.86	192.32	12308.50	
KEBKA	Kadın	231	10.96	3.65	139.81	32296.50	0.002
	Erkek	64	12.70	4.13	177.55	11363.50	
Genel Toplam	Kadın	231	23.96	7.55	136.81	31602.50	0.000
	Erkek	64	29.20	9.39	188.40	12057.50	

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği'nden alınan puan ortalaması ile katılımcıların cinsiyetleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına bakıldığında farkın her iki alt boyut için de anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$). Bu durum, araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. EÜGA alt boyutu için kadınların puan ortalaması 13.00 ± 4.57 iken; erkeklerin ortalaması 16.50 ± 5.86 'dır. KEBKA alt boyutunda ise kadınların puan ortalaması 10.96 ± 3.65 iken; erkeklerin ortalaması 12.70 ± 4.13 'tür. Toplamda ise kadınların ölçekten aldıkları puan ortalaması 23.96 ± 7.55 iken; erkeklerin ölçekten aldıkları puan ortalaması 29.20 ± 9.39 'dur. Tablo 13'e göre erkeklerin her iki boyuttan da aldıkları puanların kadınlara göre yüksek olduğu görülmektedir.

Bu durum, erkeklerin hem erkeği üstün gören anlayışa hem de kadını erkeğe bağımlı kılan anlayışa daha yakın olduklarını ve dolayısıyla kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda erkeklere oranla daha eşitlikçi tutuma sahip olduklarını belirtmektedir. Araştırmada toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda erkeklerin kadınlara göre daha geleneksel bakış açısına sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bu noktada Öngen ve Aytaç (2013) tarafından yürütülmüş olan bir diğer çalışmada da öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik farklı davranış sergiledikleri, erkeklerin kadınlara göre daha geleneksel davranış ve roller gösterdikleri; kadınların ise daha eşitlikçi tutumları oldukları saptanmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri konusunda kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi tutuma sahip olması durumu, Vefikuluçay ve diğerleri (2007) tarafından da araştırmalarında doğrulanmıştır. Aynı şekilde Güzel (2016), sağlık öğrencileri ile yaptığı araştırmasında erkeklerin kadınlara oranla daha geleneksel toplumsal cinsiyet rolünü benimsemiş olduklarını belirtmiştir. Alabaş ve diğerlerinin (2019) araştırma bulgularında

da toplumsal cinsiyet konusunda erkek katılımcıların kadınlara nazaran daha geleneksel anlayışa sahip oldukları saptanmıştır. Yurt içinde yapılan araştırmaların yanı sıra Hollanda’da tıp fakültesinde yapılan bir araştırmaya göre toplumsal cinsiyet ve kalıp yargılarına daha geleneksel bakış açısına sahip olan taraf erkekler olarak belirlenmiştir (Verdonk vd., 2007). Bahsedilen tüm araştırmaların bulguları, bu araştırmanın bulguları ile aynı doğrultudadır.

4.5. TCEÖ Puan Ortalaması ile Yaş Değişkeninin Karşılaştırılması

Tablo 14. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre TCEÖ’den Aldıkları Puanların Kruskal Wallis Testi ile Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Yaş	N	$\bar{X}$	SS	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	P
EÜGA	18-20	183	13.83	5.11	149.11	4	0.248	0.993
	21-23	96	13.70	5.10	147.11			
	24-26	7	12.85	4.41	139.21			
	27-29	4	12.25	3.40	132.63			
	30 ve üstü	5	14.60	6.98	148.80			
KEBKA	18-20	183	11.37	3.82	148.86	4	1.64	0.802
	21-23	96	11.42	3.79	150.21			
	24-26	7	10.57	3.59	133.14			
	27-29	4	9.50	1.73	102.38			
	30 ve üstü	5	11.00	6.48	131.40			
Genel Toplam	18-20	183	25.20	8.32	149.26	4	0.888	0.926
	21-23	96	25.13	8.16	148.48			
	24-26	7	23.42	7.18	131.86			

27-29	4	21.75	4.99	116.25
30 ve üstü	5	25.60	12.95	140.50

Öğrencilerin yaşları ile Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği'nden aldıkları puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına dair yapılan Kruskal Wallis H testi sonucuna göre farkın hem alt boyutlarda hem de toplamda anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Bu durum, öğrencilerin yaşlarının toplumsal cinsiyet eşitliği tutumlarına herhangi bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Tablodaki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun ($n=183$) 18-20 yaş aralığında olduğu görülmektedir ve bu yaş aralığındaki öğrencilerin ölçekten toplamda aldıkları puan ortalamasının 25.20 ± 8.32 olduğu saptanmıştır. 21-23 yaş aralığındaki öğrencilerin ölçek puan ortalamasının 25.13 ± 8.16 , 24-26 yaş aralığındaki öğrencilerin 23.42 ± 7.18 , 27-29 yaş aralığındakilerin 21.75 ± 4.99 ve 30 ve üstünde yaşı olanların ölçek puan ortalamasının ise 25.60 ± 12.95 olduğu belirlenmiştir.

Bu noktada Güzel (2016) öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını ve ilişkili faktörleri incelediği araştırmasında yaş değişkeninin, öğrencilerin bu konudaki tutumlarına dair herhangi bir değişikliğe sebep olmadığını saptamıştır. Pınar ve diğerleri (2008) yaptıkları araştırmalarında öğrencilerin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına yönelik tutumları ile yaşları arasında genel anlamda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulamamıştır. Ancak alt gruplarda yaş arttıkça öğrencilerin daha geleneksel düşündükleri belirtilmiştir. Ancak Zöhre Türkmenoğlu ve Vefikuluçay Yılmaz (2018) üniversitelerin birinci ve son sınıfında öğrenim gören öğrencilerin yaşlarının arttıkça toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının daha az eşitlikçi olduğunu saptamışlardır. Çifçi (2018) 25-65 yaş arası bireylerle toplumsal cinsiyet algısını incelediği araştırmasında yaş değişkeni ile ölçekten alınan puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu belirtmiştir. Araştırmada 20-25 yaş grubunun 50-65 yaş grubuna göre daha eşitlikçi tutumu olduğu saptanmıştır. Araştırma bulgularının, Çifçi'nin araştırması ile örtüşmemesinin nedeni üniversite öğrencilerinin yaş aralığının çoğunlukla 25'in altında olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

4.6. TCEÖ Puan Ortalaması ile Medeni Durum Değişkeninin Karşılaştırılması

Tablo 15. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre TCEÖ'den Aldıkları Puanların Mann Whitney U Testi İle Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Medeni Durum	N	$\bar{X}$	SS	Sıra Ortalaması	Sıra Toplam	P
EÜGA	Evli	5	14.40	7.16	143.10	715.50	0.897
	Bekâr	290	13.74	5.05	148.08	42944.50	
KEBKA	Evli	5	11.40	6.22	140.20	701.00	0.836
	Bekâr	290	11.33	3.79	148.13	42959.00	
Genel Toplam	Evli	5	25.80	12.79	143.30	716.50	0.901
	Bekâr	290	25.08	8.19	148.08	42943.50	

Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair tutumları medeni durum değişkenine göre incelendiğinde her iki alt boyut için de anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0.05$). EÜGA alt boyutunda evli öğrencilerin ölçekten aldıkları puan ortalaması 14.40 ± 7.16 iken, bekâr öğrencilerin puan ortalaması 13.74 ± 5.05 'tir. KEBKA alt boyutundan evlilerin aldıkları puan ortalaması 11.40 ± 6.22 iken; bekârların aldıkları puan ortalaması 11.33 ± 3.79 'dur. Tablo 15'e göre bekârların ortalamasının daha yüksek olmasına rağmen bu fark anlamlı bir farklılık ifade etmemektedir.

Bu bağlamda evli ve bekâr katılımcıların, toplumsal cinsiyet konusunda genel olarak aynı düşündüğü görülmektedir. Aynı şekilde Alptekin (2019) öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını incelemek için yürütmüş olduğu araştırmasında medeni durum değişkeninin ölçek ve alt boyutlarında anlamlı bir farklılık göstermediğini belirtmiştir. Alptekin'in araştırması bu noktada araştırma bulguları ile aynı doğrultudadır. Ancak Karasu'nun (2019) yapmış olduğu bir araştırmaya göre medeni durum değişkeni ile ölçek puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Bu durum evli kadınların toplumsal cinsiyet algılarının daha olumlu yönde olduğunu ifade etmektedir. Bu araştırmanın bulguları bu noktada değişiklik göstermektedir. Bu durumun araştırmaya katılan öğrencilerin %98.3'ünün bekâr olmasından kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

4.7. TCEÖ Puan Ortalaması ile Evlilik Süresi Değişkeninin Karşılaştırılması

Tablo 16. Katılımcıların Evlilik Sürelerine Göre TCEÖ'den Aldıkları Puanların Kruskal Wallis Testi ile Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Evlilik Süresi	N	$\bar{X}$	SS	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	P
EÜGA	0-2 yıl	2	12.00	4.24	118.75	2	0.291	0.865
	6 yıl ve üstü	3	16.00	9.16	159.33			
KEBKA	0-2 yıl	2	13.00	5.65	179.50	2	0.755	0.686
	6 yıl ve üstü	3	10.33	7.57	114.00			
Toplam	0-2 yıl	2	25.00	9.89	153.00	2	0.059	0.971
	6 yıl ve üstü	3	26.33	16.65	136.83			

Katılımcıların evlilik sürelerine göre TCEÖ'den aldıkları puan ortalamasının arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Araştırmaya katılan 0-2 yıl arası evli öğrencilerin ($n=2$) ölçek puan ortalamasının 25.00 ± 9.89 ; 6 yıl ve üzerinde evli olan ($n=3$) öğrencilerin ölçek puan ortalamasının 26.33 ± 16.65 olduğu saptanmıştır. Bu durum, evlilik süresinin öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik tutumlarında bir değişikliğe sebep olmadığını göstermektedir. Bu durumun araştırmaya katılan evli öğrenci sayısının oldukça düşük olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Bu konudaki alan yazın tarandığında medeni durumun toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumlarda etkisinin olup olmadığına dair araştırmalar bulunmuş ancak bu araştırmalarda evlilik süresi değişkenine rastlanmamıştır.

4.8. TCEÖ Puan Ortalaması ile Çocuk Durumu Değişkeninin Karşılaştırılması

Tablo 17. Katılımcıların Çocuk Durumlarına Göre TCEÖ'den Aldıkları Puanların Mann Whitney U Testi ile Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Çocuk Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Sıra Ortalaması	Sıra Toplam	P

	Var	2	17.00	12.72	156.00	312.00	
EÜGA	Yok	293	13.73	5.04	147.95	43348.00	0.894
KEBKA	Var	2	12.00	9.89	149.25	298.50	
	Yok	293	11.33	3.79	147.99	43361.50	0.983
Genel Toplam	Var	2	29.00	22.62	150.00	300.00	
	Yok	293	25.07	8.18	147.99	43360.00	0.973

Katılımcıların çocuk durumları ile ölçek puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Tabloya göre EÜGA alt boyutundan çocuğu olan katılımcıların aldıkları puan ortalaması 17.00 ± 12.72 iken; çocuğu olmayan katılımcıların puan ortalaması 13.73 ± 5.04 olarak saptanmıştır. KEBKA alt boyutunda çocuğu olan katılımcıların puan ortalaması 12.00 ± 9.89 iken; çocuğu olmayan katılımcıların puan ortalaması 11.33 ± 3.79 olarak belirlenmiştir.

Tabloya göre her iki boyut için de çocuğu olanların ortalaması olmayanlara göre biraz yüksek olmasına rağmen bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Aynı şekilde Karasu'unun (2019) araştırma bulguları da toplumsal cinsiyet algısı konusunda çocuk durumunun, çocuk sayısının ve çocukların cinsiyetlerinin ölçekten alınan puan ortalaması ile aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı yönündedir. Bu durum Gökçay'ın (2018) kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarına yönelik yaptığı çalışmasında da aynı şekilde sonuçlanmıştır.

4.9. TCEÖ Puan Ortalaması ile Bölüm Değişkeninin Karşılaştırılması

Tablo 18. Katılımcıların Okudukları Bölümlere Göre TCEÖ'den Aldıkları Puanların Kruskal Wallis Testi İle Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Bölüm	N	$\bar{X}$	SS	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	P
EÜGA	Sosyal B.	80	13.75	5.36	146.43	8	11.001	0.202
	Resim - İş	31	13.83	4.78	150.60			

	Fen Bilgisi	35	13.42	3.57	150.97			
	Türkçe	42	14.11	4.91	157.45			
	PDR	26	12.92	4.38	137.17			
	Okul Öncesi	28	12.17	4.28	120.00			
	Müzik	27	16.14	6.34	179.22			
	İlkögrt. Mat.	25	13.24	5.95	133.28			
	Sosyal B.	80	11.36	3.82	146.84			
	Resim - İş	31	11.45	3.61	154.45			
	Fen Bilgisi	35	12.05	3.62	168.26			
	Türkçe	42	11.45	3.96	147.43			
KEBKA	PDR	26	10.61	3.75	133.31	8	13.684	0.090
	Okul Öncesi	28	9.67	3.41	112.79			
	Müzik	27	12.51	3.86	174.44			
	İlkögrt. Mat.	25	10.92	4.00	136.72			
	Sosyal B.	80	25.11	8.32	148.21			
	Resim - İş	31	25.29	7.98	152.65			
	Fen Bilgisi	35	25.48	6.64	159.13			
	Türkçe	42	25.57	8.52	153.13			
Genel Toplam	PDR	26	23.53	7.62	131.46	8	13.976	0.082
	Okul Öncesi	28	21.85	7.10	114.71			
	Müzik	27	28.66	9.33	181.20			
	İlkögrt. Mat.	25	24.16	9.29	130.38			

Katılımcıların öğrenim görmekte oldukları bölümler ile TCEÖ'den aldıkları puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına dair yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Bu durum, üniversite öğrencilerinin okumakta oldukları bölümlerin öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliği tutumlarında herhangi bir etkisinin olmadığını belirtmektedir. Öğrencilerin bölümlerine dair ölçekten aldıkları puan ortalamaları genel olarak değerlendirildiğinde ise ortalamalar yüksekten düşüğe doğru şu şekilde sıralanmıştır: Müzik bölümü öğrencileri ($n=27$) 28.66 ± 9.33 , Türkçe bölümü öğrencileri ($n=42$)

25.57±8.52, Fen Bilgisi bölümü öğrencileri (n=35) 25.48±6.64, Resim-İş bölümü öğrencileri 25.29±7.98, Sosyal Bilgiler bölümü öğrencileri (n=80) 25.11±8.32, İlköğretim Matematik bölümü öğrencileri 24.16±9.29, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümü öğrencileri (n=26) 23.53±7.62 ve Okul Öncesi Öğretmenliği bölümü öğrencileri (n=28) 21.85±7.10. Bölümler arasında anlamlı bir fark olmamasına rağmen en yüksek puan ortalaması Müzik bölümü öğrencilerine aittir. Bu durumda Müzik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre daha geleneksel tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Seven (2019) üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin araştırmasında öğrencilerin okudukları bölümler ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir. Öğrencilerin okudukları bölümler ile toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark olmaması durumu Seven'in araştırma bulguları ile aynı doğrultudadır. Ancak Sis Çelik, Pasinlioğlu, Tan ve Koyuncu'nun (2013) üniversite öğrencilerinin cinsiyet eşitliği tutumlarının belirlenmesine yönelik yürüttüğü araştırmalarında öğrencilerin okudukları bölümler ile toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Buna göre Sağlık Bilimleri'nde okuyan öğrencilerin, Sosyal Bilimler, Eğitim Bilimleri ve Fen Bilimleri'nde okuyan öğrencilere göre daha eşitlikçi tutum benimsedikleri bulunmuştur.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından belirlenmesine yönelik olarak yürütülen bu araştırmaya Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 295 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların %78.3'ünün kadın, %21.7'sinin erkek öğrenci olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %62'sinin 18-20 yaş aralığında %32.5'inin de 21-23 yaş aralığında olduğu bulunmuştur.

Katılımcıların %98.3'ünün bekâr, %1.7'sinin evli olduğu ve %99.3'ünün çocuğunun olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin %76.3'ü birinci sınıfta, %23.7'si ise son sınıfta öğrenim görmektedir. Araştırmada yer alan katılımcıların okudukları bölümler Sosyal Bilgiler, Türkçe, Fen Bilgisi, Resim-İş, Okul Öncesi, Müzik, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ile Özel Eğitim'dir. Araştırmaya katılan öğrencilerden katılımın en yüksek olduğu bölüm Sosyal Bilgiler Öğretmenliği olarak belirlenmiştir.

Ölçekte yer alan önermelerden en çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabı alan önermelerin “*Erkek, zeki olduğu için kadından daha başarılı olur.*” (%66.1) ve “*Kadının özgürlüğü, her zaman erkeğin denetiminde olmalıdır.*” (%65.8) ifadeleri olduğu tespit edilmiştir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği'nden alınan puan ortalaması 25.09 ± 8.26 olarak saptanmıştır ve bu bağlamda üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki fikirlerinin çoğunlukla olumlu ve eşitlikçi yönde olduğu sonucuna varılmıştır. Ölçekten alınan minimum puanın 13 maksimum puanın ise 61 olduğu saptanmıştır. Bu araştırmanın bulgularının, alan yazındaki Zöhre Türkmenoğlu ve Vefikuluçay Yılmaz'ın (2018) ve Atış'ın (2010) araştırmalarındaki üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve eşitliği konusunda genel anlamda eşitlikçi tutuma sahip olduğuna dair bulgularla paralellik gösterdiği gözlemlenmiştir.

Bu noktada araştırmaya katılan öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik tutumlarının genel olarak olumlu bulunması ve toplumun geleceğini şekillendirecek olan öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri konusunda eşitlikçi tutuma sahip olması oldukça sevindiricidir. Geçmişten bugüne süregelen ve özellikle de kadının toplumdaki yerini olumsuz etkileyen kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum sergilenmesi modern ve demokratik toplum olmanın vazgeçilmez bir gereğidir ve araştırma bulgularının bu konuda olumlu yönde sonuçlar vermesi gelecek nesillerin de toplumsal cinsiyet rollerini benimseme konusunda daha eşitlikçi adımlar atmalarına yönelik bir ışık tutmuştur.

Toplumsal Cinsiyet Ölçeği puan ortalaması ile öğrencilerin yaş, medeni durum, evlilik süresi, çocuk durumu, buldukları sınıf, okudukları bölüm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Konu ile ilgili alan yazın incelendiğinde yaş, medeni durum, evlilik süresi, çocuk durumu, öğrencilerin buldukları sınıfın ve öğrenim gördükleri bölümün toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşlerini etkileyip etkilememesi üzerinde farklı sonuçlara varıldığı tespit edilmiştir.

Bu araştırmada Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği puan ortalaması ile öğrencilerin cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Kadınların puan ortalamasının 23.96 ± 7.55 olduğu; erkeklerin puan ortalamasının 29.20 ± 9.39 olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, kadın öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumlarının erkek öğrencilere göre daha eşitlikçi ve olumlu yönde olduğu görülmüştür. Bu durumda erkek öğrenciler, kadınlara göre toplumsal cinsiyet eşitliği konusuna daha geleneksel bakış açısıyla yaklaşmaktadır.

Bu noktada bu araştırma sonuçları, bulgular kısmında da bahsi geçen araştırmalarla toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda kadınların erkeklere göre daha olumlu ve eşitlikçi tutuma sahip olmaları sonucu bakımından benzerlik göstermektedir (Öngen ve Aytaç, 2013; Vefikuluçay vd., 2007; Güzel, 2016). Bu durumun, toplum içinde hâkim olan genel anlayışın erkekleri çoğu zaman ön plana çıkaran, erkeklerin alacakları kararlar konusunda daha özgür davranmalarına yönelik imkânlar sağlayan, kadınlarla karşılaştırıldığında sosyal, kamusal, politik ve medeni yaşam gibi her alanda işlerini daha çok kolaylaştıran toplumsal cinsiyet rollerini bilinçli ya da bilinçsiz olarak kabullenmiş olmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Kadınların bu konuda daha eşitlikçi tutuma sahip olmalarının nedeni ise cinsiyetle ilgili kalıplaşmış yargılardan kurtulup hayatın her alanında erkekler ile eşit olanaklara sahip olmalarını ve bu imkân ve haklarından herhangi bir kısıtlamaya maruz kalmadan faydalanmalarını istemelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

- Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha geleneksel bakış açısına sahip olmaları sonucuna göre toplumsal cinsiyet konusunda özellikle geleneksel tutuma sahip olan bireyler tespit edilmeli ve onlarla daha detaylı araştırmalar yürütülmelidir. Bu konudaki olumsuz tutumlarının kaynağı konusunda hem nicel hem de nitel araştırmalar yürütülmelidir.
- Tüm üniversiteler, öğrencilerinin kadın-erkek eşitliği konusundaki farkındalığını artırmak amacıyla yurt dışındaki üniversitelerle iş birliği içerisinde çalışmalı ve bunun için gerekli etkinlik, toplantı ve konferansları düzenlemelidir.
- Bu araştırmada sadece eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşleri incelenmiştir. Ancak bu alandaki araştırmalar, üniversitelerin tüm bölümlerinde yürütülmeli ve geleneksel anlayışın hâkim olduğu bölümlerde öğrencileri daha eşitlikçi bir anlayışa yönlendirebilmek için bu konuda seçmeli dersler eklenmelidir.

5.2.2. Genel Öneriler

- Eğitim programları konusunda ilkokuldan başlayarak lise ve üniversite eğitimlerinde tüm öğrencilere kadın-erkek eşitliğini ön plana çıkaran materyallerle öğretim yapılması söz konusu olmalıdır. Özellikle çocuk yaşta olan öğrencilere okutulan kitapların görselleri ve içeriği bu konuya özen göstererek düzenlenmelidir.
- Ülke çapında kadın ve erkek eşitliğini benimseyen politikalara önem verilerek kadınların kendilerini kamusal alanda daha rahat ifade edecekleri fırsatların yaratılması söz konusu olmalıdır.
- Medyada kadını itibarsızlaştıran ya da kadına yönelik şiddeti barındıran programlar yerine kadın-erkek eşitliğini vurgulayan programlara yer verilmelidir.

KAYNAKÇA

Acar Savran, G. (2009). *Beden emek tarih diyalektik bir feminizm için* (2. basım). İstanbul: Kanat Kitap.

Adana, F., Özvurmaz, S., ve Taşpınar, A. (2020). Erkek öğrenci gözüyle toplumsal cinsiyet: bir üniversite örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 116-123.

Akın, A. (2007). Toplumsal cinsiyet (gender) ayrımcılığı ve sağlık. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26 (2), 1-9.

Alabaş, R., Akyüz, H.İ. ve Kamer, S.T. (2019). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının belirlenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(44), 429-448.

Alptekin, B. (2019). *Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Atış, F. (2010). *Ebelik/hemşirelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Ayçiçek, B. (2016). *Eğitim fakültelerindeki öğretim elemanlarının hayat boyu öğrenme yeterlikleri ile hayat çapında öğrenme alışkanlıklarının incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

Aydın, B. ve Duğan, Ö. (2018). Halkla ilişkiler lisans öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları. *Konya Sanat*, (1), 88-103.

Aylaz, R., Güneş, G., Uzun, Ö. ve Ünal, S. (2014). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolüne yönelik görüşleri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 23(5), 183-189.

Baykan, Z., Ener, D., Seyfeli, Y., Nacar, M., Çetinkaya, F., Şafak, E.D., ve Gölgeci, A. (2020). Erciyes üniversitesi tıp fakültesi birinci sınıf öğrencilerin toplumsal cinsiyet bakış açıları. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 3 (6), 1-17.

Berktaş, F. (2011). Feminist teoride açılımlar, Y. Ecevit ve N. Karkıner. (Editörler). *Toplumsal cinsiyet çalışmaları*. İkinci Baskı. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi, ss.3-22.

Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye’de kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 16,108-114.

Blackstone, A. M. (2003). Gender roles and society. In J.R. Miller, R.M. Lerner & L.B. Schiamberg (Eds.), *Human Ecology: An Encyclopedia of Children, Families, Communities, and Environments* (pp.335-338). CA: Santa Barbara.

Butler, J. (1990). *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*. New York and London: Routledge.

Büyüköztürk, Ş., ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW). (2005). Concluding Comments: Turkey. Advance Unedited Version.

Erişim adresi: <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/reports/docs/concludecomment s/Turkey.rev.1.pdf> (Erişim Tarihi: 13.10.2014).

Çeçen, M. (2015). Türkçe ders kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri. *Academia*. Web: https://www.academia.edu/20654787/T%C3%9CRK%C3%87E_DERS_K%C4%B0TAP_LARINDA_TOPLUMSAL_C%C4%B0NS%C4%B0YET_ROLLER%C4%B0 adresinden 10 Nisan 2020’de alınmıştır.

- Çelikkaleli, Ö. ve Avcı, R. (2016). Investigation of university students attachment styles according to sex and gender roles. *Journal of Computer and Education Research* 4(7), 103-123.
- Çifçi, S. (2018). *20-65 yaş arası kişilerin toplumsal cinsiyet algısı ve etkileyen faktörler Mardin örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet ayrımcılığının sosyolojik açıdan incelenmesi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumla*, 44(511).
- Erişim adresi: http://www.ekonomikyorumlar.com.tr/files/articles/152820003974_1.pdf
- Dökmen, Z.Y. (2006). *Toplumsal cinsiyet*. İstanbul: Sistem Yayıncılık
- Dökmen, Z. Y. (2010). *Toplumsal cinsiyet* (10. basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Durgun, C. ve Gök, G. O. (2017). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında brics & g7 ülkelerinin karşılaştırmalı analizi. *Bujss*, 10(2), 20-32
- Erişim adresi: <http://dx.doi.org/10.18221/bujss.288737>.
- Dünya Ekonomik Forumu. (2020).
- Erişim Adresi: <https://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2020/>.
- Ecevit, Y. (2003). "Toplumsal cinsiyetle yoksulluk ilişkisi nasıl kurulabilir? Bu ilişki nasıl çalışılabilir?". *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4): 83-88.
- Eroğlu, F. ve İrdem, Ş. (2016). Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ve yönetim kademelerindeki yansımaları. *Pamukkale İşletme ve Bilişim Yönetimi Dergisi* (2), 11-35.
- Erol, M. (2008). Toplumsal cinsiyetin tutumlar üzerindeki etkisi. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 199-219.
- Gökçay, G. (2018). *Kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Kars.
- Gözütok, F., Toraman, Ç., Acar-Erdol, T. (2017). Toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeğinin (TCEÖ) geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 16 (3), 1036-1048. DOI: 10.17051/ilkonline.2017.330240.
- Gümüšoğlu, F., (2008). Ders kitaplarında toplumsal cinsiyet. *Toplum ve Demokrasi*, 2(4), 39-50.
- Güzel, A. (2016). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve ilişkili faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5 (4), 1-11.
- Helvacıoğlu, F. (1994). *1928'den 1994'e ders kitaplarında cinsiyetçilik*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hogg, M. A. & Vaughan, G.(2010). *Essentials of social psychology*. England: Pearson Education.

Kadın Adayları Destekleme Derneği. (2020). 2019 yerel seçimlerine toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden bakmak.

Erişim adresi: <http://ka-der.org.tr/yayinlar/>.

Kahraman, L., Kahraman, A. B., Ozansoy, N., Akıllı, H., Kekillioğlu, A, ve Özcan, A. (2014). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi toplumsal cinsiyet algısı araştırması. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9, 811-831.

Erişim adresi:

<https://dosyalar.nevsehir.edu.tr/b6d678d8801821e2a2116f636de7d4a8/leyla-kahraman.pdf>.

Kahraman, S. D. (2010). Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 3(1), 30-35.

Kara, E. (1996). *Öğretmenlerin statü düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karasu, B. T. (2019). *Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin bakış açılarının belirlenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Kavas, A. (2018). Karşılaştırmalarla 81 il için toplumsal cinsiyet eşitliği karnesi.

Erişim adresi: [https://www.tepav.org.tr/upload/files/1520402632-7.Karsilastirmalarla 81 Il Icin Toplumsal Cinsiyet Esitligi Karnesi 2018.pdf](https://www.tepav.org.tr/upload/files/1520402632-7.Karsilastirmalarla%2081%20il%20icin%20toplumsal%20cinsiyet%20esitligi%20karnesi%202018.pdf).

Kitiş, Y., ve Bilgici, S. Ş. (2007). Bir aile içi şiddet olgusu: sır tutma ilkesi ile şiddeti ihbar etme yükümlülüğü arasındaki etik ikilem. *Aile ve Toplum. Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3 (11), 7-13.

Kurtuluş, E. (2019). *Kadın üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği ile toplumsal cinsiyet rolü stresi ve olumsuz değerlendirme korkusu arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Lindsey, L. L. (2015). *Gender roles: a sociological perspective*. New York: Routledge.

MacKinnon, C. (1987). *Feminism unmodified: discourses on life and law*. Cambridge: Harvard University Press.

Messina, N., Wish, E., & Nemes, S. (2000). Predictors of treatment outcomes in men and women admitted to a therapeutic community. *The American journal of drug and alcohol abuse*, 26(2), 207-227.

Öngen, B. ve Aytaç, S. (2013). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi*. Sosyoloji Konferansları-2, No:48, 1-18.

Özdamar, K. (2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi* (5. basım). Eskişehir: Kaan Kitabevi.

Özpinar, S. (2015). *Sosyal dışlanma ve kadın sağlığı*. M. Korkmaz, E. Demiray, Ü. Sevil, Ş. Hablemitoğlu ve Y. Taşkiran (Ed.), *Dünyada, Türkiye’de kadın ve şiddet* (437-487) içinde. Ankara: Nobel akademik yayıncılık.

Pınar, G., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2008). Başkent üniversitesi öğrenci yurdunda kalan gençlerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumları. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 47-57.

Pilcher, J. & Whelehan, I. (2004). *50 key concepts in gender studies*. London: Sage.

Web: <http://dx.doi.org/10.4135/9781446278901>.

Rice, F. P. (1996). *Intimate relationships, marriages and families* (3.basım). California: Mayfield Publishing.

Savran, A. G. ve Demiryontan, T. N. (2016). *Kadının görünmeyen emeği*. İstanbul: Yorda Kitap.

Saygılıgil, F. (2016). *Toplumsal cinsiyet tartışmaları*.(1.basım). Ankara: Dipnot Yayınları.

Scott, J.W. (1997). *Only paradoxes to offer: French feminists and the rights of man*. Cambridge: Harvard University Press.

Seven, N. (2019). The attitudes of university students on social gender roles. *Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2).

Erişim adresi: <https://doi.org/10.25272/j.2149-8385.2019.5.2.08>

Sis Çelik, A., Pasinlioğlu, T., Tan, G. ve Koyuncu, H. (2013). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet eşitliği tutumlarının belirlenmesi. *F.N. Hem. Dergisi* 21 (3), 181-186.

Şimşek H. (2011). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın üreme sağlığına etkisi: Türkiye örneği. *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(2), 119-126.

Tan, M. (1979). *Kadın: ekonomik yaşamı ve eğitimi*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Tan, M. (2011).Eğitim. Y. Ecevit ve N. Karkıner. (Editörler). *Toplumsal cinsiyet sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

T.C. Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2014). *2013 Türkiye Nüfus Ve Sağlık Araştırması* (Yayın No. NEE-HÜ.14.01). Erişimadresini:http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2013/rapor/TNSA_2013_ana_rapor.pdf.

T.C. Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2018). *2018 Türkiye Nüfus Ve Sağlık Araştırması* (Yayın No. NEE-HÜ.94.01).

Erişimadresini:http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/TNSA2018_ana_Rapor.pdf

Tekkurşun Demir, G., Cicioğlu, H. İ., İlhan, E.L. ve Arslan, Ö. (2017). Sınıf öğretmeni

adaylarının beden eğitimi dersine yönelik tutumları. *International Journal of Sports Exercise & Training Sciences*, 3 (4), 120-128: DOI: 10.18826/useeabd.319676.

Türk Dil Kurumu. (2019). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. Ankara: TDK. Erişim adresi:

<https://sozluk.gov.tr/>.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği. (2013). Kadın.

Erişim adresi <http://www.tmmob.org.tr/sayfa/cinsiyet-ayrimciligini-hakkinda>.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2019). Türkiye Büyük Millet Meclisi milletvekilleri dağılımı.

Erişim adresi: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.dagilim.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı. (2018). Cumhurbaşkanlığı kabinesi.

Web: <https://www.tccb.gov.tr/kabine/>.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2018). Eğitim istatistikleri.

Erişim adresi: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=130&locale=tr>.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2019). Evlenme İstatistikleri.

Erişim adresi: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=112&locale=tr>.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2019). İşgücü istatistikleri.

Erişim adresi: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=102&locale=tr>.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2019). Toplumsal yapı ve cinsiyet istatistikleri.

Erişim adresi: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1068 .

Türkmenoğlu, D.Z. ve Yılmaz, D. V.(2018). Hemşirelik öğrenimi gören birinci ve son sınıf üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (20), 123-136.

Uluşen, M. (2010). *Sağlık çalışanlarının ve toplumun toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili duyarlılığı*, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

UNESCO Digital Library. (2003). UNESCO's gender mainstreaming implementation framework (GMIF) for 2002-2007.

Erişim adresi: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000131854>.

Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Eroğlu, K., ve Taşkın, L.(2007). Kafkas üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 26-38.

Vefikuluçay Yılmaz, D., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (1).

Verdonk, P., Benschop, Y.W.M., De Haes, Hanneke, C.J.M. & Lagro-Janssen, T.L.M. (2007). Medical students' gender awareness: construction of the Nijmegen gender awareness in medicine scale (N-GAMS). *Sex Roles*, (58), 222-234.

West, C. & Zimmerman, D. (1987). Doing gender. *Gender and Society*, 1 (2), 125-151.

Yiğitoğlu, M. ve Yalçınkaya Z. (2016). Türkçedeki cinsiyetçi atasözleri ve deyimler üzerine bir inceleme. *İdil*, 5 (26), 1659-1669.

Yücel Toy, B. ve Güneri Tosunoğlu, N. (2007). Sosyal bilimlerdeki araştırmalarda bilimsel araştırma süreci, istatistiksel teknikler ve süreci, istatistiksel teknikler ve yapılan hatalar. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1.

Erişim adresi: [file:///C:/Users/uzuno/Downloads/2007-1-1%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/uzuno/Downloads/2007-1-1%20(2).pdf).

Yükseköğretim Kurulu. (2019). Öğretim elemanı istatistikleri.

Erişim adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr/>.

Zeybek, V. ve Kurşun, M.(2018). Tıp fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Pamukkale Tıp Dergisi*.

Erişim adresi doi: <https://dx.doi.org/10.31362/patd.468353>

Zöhre Türkmenoğlu, D. Ve Vefikuluçay Yılmaz, D. (2018). Hemşirelik öğrenimi gören birinci ve son sınıf üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi* 20, 123-136.

EKLER

EK-1.TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ ÖLÇEĞİ

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ ÖLÇEĞİ

Değerli katılımcı,

Bu ölçek, erkek ve kadının toplumdaki konumuna dair siz üniversite öğrencilerinin görüşlerini belirlemek için hazırlanmıştır. Elde edilen veriler bilimsel bir araştırmada kullanılacaktır. Gerçek görüşlerinizi belirleyebilmemiz araştırmanın güvenilirliği bakımından önemlidir. Bu nedenle ölçeğe adınızı yazmayınız. Araştırmaya katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederim.

Yeter AKBULUT UZUN

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER	
Cinsiyetiniz	: ( ) Kadın ( ) Erkek
Yaşınız	: ( ) 18-20 ( ) 21-23 ( ) 24-26 ( ) 27-29 ( ) 30 ve üstü
Medeni Durumunuz	: ( ) Evli ( ) Bekar
(Evli iseniz) Evlilik Süreniz	: ( ) 0-2 yıl ( ) 3-5 yıl ( ) 6 yıl ve üstü
Çocuk Durumunuz	: ( ) Var ( ) Yok
Sınıfınız	: ( ) Birinci Sınıf ( ) Son Sınıf
Bölümünüz	: .....

UYARI: Sizden beklenen, ölçekteki her bir ifadeyi (maddeyi) okumanız ve ifadeye (maddeye) katılma düzeyinizi “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kısmen Katılıyorum”, “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerinden size uygun olanını çarpı işaretiyle (X) belirtmenizdir.

	İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	Erkek, kadına göre olaylara daha mantıklı yaklaşır.					
2	Kadının, erkekten çok para kazanması kadın erkek arasındaki ilişkiyi bozar.					
3	Kadın, görüşeceği kişiler için kocasının onayını almalıdır.					
4	Ailenin parasal harcamaları, erkeğin kontrolünde olmalıdır.					
5	Evle ilgili dışarıda yapılması gereken işler (fatura yatırma gibi) erkeğin sorumluluğudur.					
6	Erkek, zeki olduğu için kadından daha başarılı olur.					
7	İş yaşamında erkeğe öncelik verilmelidir.					
8	Ev işleri (ütü, bulaşık, evin toplanması, temizliği, çocuk bakımı gibi) kadının sorumluluğudur.					
9	Siyaset, “erkeksi” bir alandır.					
10	Kadının özgürlüğü, her zaman erkeğin denetiminde olmalıdır.					
11	İş yaşamında üst düzey görevler erkeğe göredir.					
12	Erkek, kadından her zaman bir adım öndedir.					
13	Erkek, matematik ve fen alanındaki mesleklerde kadından daha başarılıdır.					

EK-2. ARAŞTIRMA İZNİ

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 69972237-302.08.01-E.33476
Konu : Araştırma İzni (Yeter AKBULUT
UZUN)

13/11/2019

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 05/11/2019 tarihli ve 98862767-302.08.01-E.32001 sayılı yazınız.
b) Eğitim Fakültesi Dekanlığının 11/11/2019 tarihli ve 46810852-399-E.32947 sayılı yazısı.

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Yeter AKBULUT UZUN, Doç. Dr. Recep ÖZKAN danışmanlığında "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Dair Görüşleri" konulu tez çalışması kapsamında Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 1. sınıf ve son sınıf öğrencilerine 2019-2020 eğitim-öğretim yılı güz döneminde ölçek uygulama isteğinin uygun görüldüğüne dair Eğitim Fakültesi Dekanlığının ilgi b)'de kayıtlı yazısı ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Cahit Tağı ÇELİK
Rektör Yardımcısı

Ek: İlgi b) Yazı (1 sayfa)

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres:Merkez Yerleşke Bor Yolu 51240 Niğde
Telefon:3882252707 Faks:3882252701
e-Posta:oidb@ohu.edu.tr Elektronik Ağ:www.ohu.edu.tr

Bilgi için: Alişan Koyuncu
Unvanı: İdari Büro Görevlisi
Tel No: 0 388 225 2708

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 46810852-399-E.32947
Konu : Araştırma İzni (Yeter AKBULUT
UZUN)

11/11/2019

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 06/11/2019 tarihli ve 69972237-399-E.32262 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Yeter AKBULUT UZUN, Doç. Dr. Recep ÖZKAN danışmanlığında "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Dair Görüşleri" konulu tez çalışması kapsamında Fakültemizde öğrenim gören 1. sınıf ve son sınıf öğrencilerine 2019- 2020 eğitim-öğretim yılı güz döneminde ölçek uygulama isteği Dekanlığımızca uygun bulunmuştur.
Gereğine arz ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Bekir ÇINAR
Dekan V.

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres:Merkez Yerleşke Bor Yolu 51240 Niğde
Telefon:3882254315 Faks3882254316
e-Posta:egitimfak@ohu.edu.tr Elektronik Ağ:http://www.ohu.edu.tr/egitimfakultesi

Bilgi için:Nurgül Kuş
Unvanı: Memur
Tel No: 0 388 225 4328

EK-3. TCEÖ KULLANMA İZİNİ

Yeter AK.BULUT <yeterakbulutt@gmail.com>

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği Kullanma İzni

3 ileti

Yeter AK.BULUT <yeterakbulutt@gmail.com>

26 Nisan 2019 13:26

Alici: toramanacademic@gmail.com, tubaacarerdol@nevsehir.edu.tr

Değerli Tuba ve Çetin Hocam,

Ben Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalında öğrenim görmekte olan Yeter AKBULUT UZUN. 2014 yılında ODTÜ'den İngilizce öğretmenliği bölümünden mezun oldum. Şu anda bir devlet kurumunda İngilizce öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi'nde Sayın Doç.Dr. Recep ÖZKAN hocamızın danışmanlığında toplumsal cinsiyet konusunda bir tez yazmak istiyorum. Tezimde kadın öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kabullenmişlik durumlarına dair görüşleri üzerinde durmak istiyorum. Bu noktada sizin 2017 yılında geliştirmiş olduğunuz "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği"ni kullanmamda izniniz olursa çok mutlu olurum. Şimdiden çok teşekkür ederim. Saygılar...

Çetin Toraman <toramanacademic@gmail.com>

26 Nisan 2019 13:33

Alici: "Yeter AK.BULUT" <yeterakbulutt@gmail.com>

Kullanabilirsiniz. Çalışmanızda başarılar dilerim

26 Nis 2019 Cum 13:26 tarihinde Yeter AK.BULUT <yeterakbulutt@gmail.com> şunu yazdı:

[Alıntılanan metin gizlendi]

Yeter AK.BULUT <yeterakbulutt@gmail.com>

26 Nisan 2019 13:35

Alici: Çetin Toraman <toramanacademic@gmail.com>

Değerli Hocam,
Çok teşekkür ediyorum.
Saygılar...

Çetin Toraman <toramanacademic@gmail.com>, 26 Nis 2019 Cum, 13:33 tarihinde şunu yazdı:

[Alıntılanan metin gizlendi]

19.07.2020

Gmail - Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği Kullanma İzni

Yeter AK.BULUT <yeterakbulutt@

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği Kullanma İzni

4 ileti

Yeter AK.BULUT <yeterakbulutt@gmail.com>
Alıcı: dgozutok@hotmail.com

25 Nisan

Değerli Dilek Hocam,

Ben Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim c öğrenim görmekte olan Yeter AKBULUT UZUN. 2014 yılında ODTÜ'den İngilizce öğretmenliği bölümünden i oldum. Şu anda bir devlet kurumunda İngilizce öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Niğde Ömer Halisd Üniversitesi'nde Sayın Doç.Dr. Recep ÖZKAN hocamızın danışmanlığında toplumsal cinsiyet konusunda bir yazmak istiyorum. Tezimde kadın öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kabullenmişlik durumlarına da görüşleri üzerinde durmak istiyorum. Bu noktada sizin 2017 yılında Çetin Toraman ve Tuba Acar-Erdol hoca geliştirmiş olduğunuz "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği"ni kullanmamda izniniz olursa çok mutlu olurum. Şii çok teşekkür ederim. Saygılar...

dilek gozutok <dgozutok@hotmail.com>

26 Nisan

Alıcı: "Yeter AK.BULUT" <yeterakbulutt@gmail.com>, çetin toraman <cetintoraman@gmail.com>, tuba acar <redmonday24@hotmail.com>

Sevgili Yeter Akbulut,

Bu ölçeğin kullanma iznini genç arkadaşlarım Dr. Tuba Acar Erdol ve Dr.Çetin Toraman'dan almar gerekiyor.

İyi çalışmalar ve başarılar.

Prof.Dr. F. Dilek Gözütok

Gönderen: Yeter AK.BULUT <yeterakbulutt@gmail.com>

Gönderildi: 25 Nisan 2019 Perşembe 20:28

Kime: dgozutok@hotmail.com

Konu: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği Kullanma İzni

[Alıntılanan metin gizlendi]

tuba acar <redmonday24@hotmail.com>

26 Nisan

Alıcı: "yeterakbulutt@gmail.com" <yeterakbulutt@gmail.com>

Cc: DİLEK GÖZÜTOK <dgozutok@hotmail.com>

Sevgili Yeter Akbulut,

Teziniz kapsamında "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği" ni kullanabilirsiniz.

Çalışmalarınızda başarılar dileklerim....

<https://mail.google.com/mail/u/1?ik=c43f0adb45&view=pt&search=all&permthid=thread-a%3Ar-979320996430476614&simpl=msg-a%3A>

EK-4. ÖZGEÇMİŞ

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Yeter AKBULUT UZUN

Doğum Yeri ve Tarihi : Aksaray, 1991

Medeni Hali : Evli

İletişim Bilgileri : yeterakbulutt@gmail.com
05535243320 (GSM)

EĞİTİM

2005-2009 Kırşehir Kaman Anadolu Öğretmen Lisesi
2009-2014 Orta Doğu Teknik Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Bölümü
2018-2020 Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim
Programları ve Öğretimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı

İŞ DENEYİMİ

2014-2015 Bilkent Üniversitesi İngilizce Hazırlık Bölümü – Okutman
2015-2016 ODTÜ Geliştirme Vakfı Özel Niğde Okulları – İngilizce Öğretmeni
2016-2019 Niğde /Yeşilgölcük Şehit Recep Tektaş Çok Programlı Anadolu
Lisesi-İngilizce Öğretmeni
2019- Kahramanmaraş Göksun Anadolu İmam Hatip Lisesi-İngilizce
Öğretmeni

YABANCI DİL

İngilizce YDS: 88,75

